

Ορισμός και γενική φύση ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Stricto sensu και lato sensu

- Lato sensu: περιλαμβάνει το εν στενή εννοία ιδ.δ.δ. και τους ειδικότερους κλάδους του **δικονομικού διεθνούς δικαίου**, του συνταγματικού διεθνούς δικαίου, **του δικαίου ιθαγενείας, δίκαιο καταστάσεως αλλοδαπών** κα.
- Stricto sensu: το δίκαιο που καθορίζει τον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου σε περίπτωση συγκρούσεως κανόνων, όταν δηλαδή τα δίκαια περισσότερων πολιτειών ισχύουν παράλληλα.

Πηγές ιδιωτικού διεθνούς δικαίου

- Νόμος
 - ο Και οι διεθνείς συμβάσεις βάσει του Σ 28.
 - ο Το ενωσιακό δίκαιο.
- Έθιμο
 - ο Εξαιτίας της ιδιομορφίας του ιδ.δ.δ. δεν είναι εύκολος ο σχηματισμός εθίμων.
- Νομολογία
 - ο Τυπικά δεν θεωρείται ως πηγή του δικαίου
 - ο Σημαντικός ρόλος στη διαμόρφωση του δικαίου.
 - ο Μικρός αριθμός διατάξεων και τεράστια ποικιλία συναλλαγών που καλούνται να ρυθμίσουν.
- Κενά ιδ.δ.δ.
 - ο Κάλυψη από τα δικαιοδοτικά όργανα με αναλογία (νόμου ή δικαίου)
 - ο Προσφυγή στα διδάγματα της επιστήμης.

Μεθοδολογικός πλουραλισμός

- Κανόνες συνδέσεως
 - ο Οι κανόνες που καθορίζουν ποιο από τα δίκαια των διαφόρων πολιτειών που ισχύουν παράλληλα είναι αρμόδιο για να ρυθμίσει μια σχέση με στοιχεία αλλοδαπότητας.
 - ο Υπόδειξη του δικαίου που είναι καταλληλότερο να ρυθμίσει μια βιοτική σχέση που έχει δεσμούς με περισσότερες πολιτείες (δικαιοδοσίες).
 - ο Αντιμετωπίζουν το εγχώριο και αλλοδαπό δίκαιο ως ισότιμα και επιλέγουν αυτό που ταιριάζει περισσότερο στην περίπτωση.
 - ο Ο κανόνας συνδέσεως – συγκρούσεως αρκείται στην **υπόδειξη του εφαρμοστέου δικαίου και δεν ενδιαφέρεται για το περιεχόμενο του τελευταίου ή για το δίκαιο ή άδικο αποτέλεσμα, εκτός κι αν προσβάλει την έννομη τάξη.**
- Ουσιαστικοί κανόνες διεθνούς δικαίου
 - ο Όχι έμμεση ρύθμιση όπως οι κανόνες συνδέσεως αλλά ουσιαστική.
 - ο Χρησιμοποιούνται όταν επιδιώκεται η εφαρμογή συγκεκριμένης ουσιαστικής λύσης την οποία και δίνουν οι ίδιοι.
 - ο Πχ. ΑΚ 4 «ο αλλοδαπός απολαύει τα αστικά δικαιώματα του ημεδαπού».
 - ο Πηγή τους είναι ο εγχώριος νομοθέτης, διεθνείς συμβάσεις, διεθνής διαιτησία, διεθνής εμπορική πρακτική.
 - ο Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η *lex mercatoria*, τα *incoterms* που προέρχονται από τις εμπορικές συνήθειες.
- Κανόνες αμέσου εφαρμογής (*overriding mandatory provisions*)
 - ο Διατάξεις του *forum*, οι οποίες είναι τόσο σημαντικές για **την προστασία των συμφερόντων της έννομης τάξης του που**

εφαρμόζονται αμέσως χωρίς τη μεσολάβηση κάποιου κανόνα συνδέσεως που θα τις υποδείξει.

- ο Καλύπτουν εγχώριες και διεθνείς συναλλαγές.
 - Η διαφορά τους από τους ουσιαστικούς κανόνες διεθνούς δικαίου είναι ότι θεσπίζονται και για τις καθαρά εγχώριες σχέσεις.
- ο Σε σχέσεις που υπάρχει έντονος κρατικός παρεμβατισμός.
 - Εργατικό δίκαιο
- ο Συνήθως μεροληπτούν υπέρ του εγχώριου δικαίου καθώς ο εθνικός νομοθέτης θέλει να προστατέψει τα εγχώρια συμφέροντά του.

Δομή του κανόνα συνδέσεως

- Ένας κλασικός κανόνας δικαίου αποτελείται από δύο τμήματα
 - ο Τη νομοτυπική μορφή και
 - ο Την έννομη συνέπεια
- Η διαφορά των κανόνων συνδέσεως έγκειται στην έννομη συνέπεια.
 - ο Αν συντρέξουν οι όροι της νομοτυπικής μορφής (πχ στο ΑΚ 26 η ενοχή από αδίκημα με στοιχεία αλλοδαπότητας), θα επακολουθήσει **η εφαρμογή του δικαίου της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα.**
 - ο **Δεν γνωρίζουμε εκ των προτέρων την ακριβή έννομη συνέπεια αλλά αυτή μας τη λέει το δίκαιο που υποδεικνύεται από τον κανόνα συνδέσεως.**
- Όλοι ο κανόνες συνδέσεως είναι κανόνες ιδ.δ.δ.
- Υπάρχουν όμως και άλλοι κανόνες ιδ.δ.δ.
 - ο Κανόνες αμέσου εφαρμογής
 - ο Ουσιαστικοί κανόνες διεθνούς δικαίου.
 - ο Κανόνες διαδικαστικής φύσης.
- Στοιχεία του κανόνα συνδέσεως
 - ο Ρυθμιστέα σχέση – συνδετέα έννοια (πχ η ενοχή από αδίκημα με στοιχεία αλλοδαπότητας).
 - Αποτελεί κατηγορία σχέσεων που υπάγονται συστηματικά σε γενικότερη κατηγορία ή θεσμό. Έτσι καλύπτονται και σχέσεις που δεν αναγνωρίζονται στο ελληνικό δίκαιο εξαιτίας της γενικής διατύπωσης.
 - ο Εφαρμοστέο δίκαιο
 - Πρόβλημα της εφαρμογής του αλλοδαπού δικαίου και της δημόσιας τάξης.
 - ο Συνδετική έννοια ή σύνδεσμος που συνδέει την ρυθμιστέα σχέση με το εφαρμοστέο δίκαιο (πχ ο τόπος διάπραξης του αδικήματος).
 - Αποτελεί κομμάτι τόσο της νομοτυπικής μορφής όσο και της έννομης συνέπειας
 - **Πρόκειται για το σημαντικό στοιχείο επαφής της συνδετέας έννοιας με ορισμένη πολιτεία που οδηγεί στην εφαρμογή συγκεκριμένου δικαίου.**
 - Είναι είτε νομοθετημένοι είτε μη νομοθετημένοι.
 - Νομοθετημένοι: ιθαγένεια, συνήθης διαμονή, έδρα, τόπος κατάρτισης κα.
 - Μη νομοθετημένοι: ανευρίσκονται ανά περίπτωση σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε σχέσης. Πχ γλώσσα σύνταξης μιας σύμβασης, νόμισμα κα.
 - Κύριοι και επικουρικοί

- Κύριοι: καθορίζουν **κατά προτεραιότητα το εφαρμοστέο δίκαιο** (πχ η ιθαγένεια στο ΑΚ 7).
 - Επικουρικοί: εφαρμόζονται όταν λείπει ο κύριος σύνδεσμος (πχ η ΑΚ 30 για τη συνήθη διαμονή).
- Απλοί και σωρευτικοί
 - Απλοί: ορίζουν εφαρμοστέο μόνο ένα δίκαιο σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.
 - Σωρευτικοί: ορίζουν περισσότερα δίκαια ως εφαρμοστέα σε κάθε περίπτωση (πχ ΑΚ 11 για την ιθαγένεια όλων των μερών).
- Αποκλειστικοί και διαζευκτικοί
 - Αποκλειστικοί: καθορίζουν μόνοι τους και κατ' αποκλειστικότητα το εφαρμοστέο δίκαιο.
 - Διαζευκτικοί: συντρέχουν με άλλους συνδέσμους και καθένας από αυτούς μπορεί ισότιμα να υποδείξει το εφαρμοστέο δίκαιο. **Ισχύουν διαζευκτικά περισσότερα δίκαια αλλά η επιλογή του ενός μέσω του διαζευκτικού συνδέσμου αποκλείει την εφαρμογή των υπολοίπων.**
- Σταθεροί και μεταβλητοί
 - Σταθεροί: παραμένουν αμετάβλητοι στον χρόνο (πχ τόπος κατάρτισης).
 - Μεταβλητοί: αλλάζουν και κάθε φορά υποδεικνύουν διαφορετικό εφαρμοστέο δίκαιο (πχ ιθαγένεια και συνήθης διαμονή). Αποκρυσταλλώνονται σε κάθε συγκεκριμένη χρονική στιγμή.
- Αυτοτελείς και εξαρτημένοι
 - Αυτοτελείς: καθορίζονται χωρίς συνδρομή σε άλλη συνδετική έννοια (πχ έδρα του νομικού προσώπου).
 - Εξαρτημένοι: καθορίζονται μόνο βάσει της σχέσης τους με άλλο σύνδεσμο (πχ ΑΚ 11 για τον τύπο της δικαιοπραξίας που απαιτείται ο καθορισμός του δικαίου που διέπει το περιεχόμενο της δικαιοπραξίας).
- Οριστικοί και αόριστοι
 - Οριστικοί: καθορίζονται ex lege και δεν μεταβάλλονται
 - Αόριστοι: ποικίλουν ανά περίπτωση (πχ οι ειδικές συνθήκες του ΑΚ 25).
- Μονομερείς και πολυμερείς κανόνες συγκρούσεως
 - ο Μονομερείς
 - Ορίζουν σε ποιες σχέσεις είναι εφαρμοστέο το εγχώριο δίκαιο.
 - Έχουν περιορισμένη εμβέλεια.
 - Πότε εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο;
 - Μπορεί να προσβάλλει κανείς την κυριαρχία ξένων πολιτειών.
 - Αφήνει αρρύθμιστες αρκετές περιπτώσεις.
 - Ο μόνος είναι ο ΑΚ 9 για την προστασία των συναλλαγών στην Ελλάδα.
 - ο Πολυμερείς
 - Ορίζουν με ουδέτερο τρόπο ποιο δίκαιο είναι εφαρμοστέο σε κάθε περίπτωση.
 - Όχι προτίμηση του εγχωρίου ή του αλλοδαπού δικαίου.
 - Ποιο δίκαιο εφαρμόζεται;

Χαρακτηριστικά του συστήματος ιδ.δ.δ. του ΑΚ

- Αρχή της πολυμέρειας των κανόνων δικαίου
- Αρχή του ενός δικαίου
 - ο Κατ' αρχήν ακολουθείται η εφαρμογή ενός μόνο δικαίου στις σχέσεις με στοιχεία αλλοδαπότητας.
 - ο ΑΚ 11 παρ. 3: σωρευτικός σύνδεσμος που οδηγεί στην ταυτόχρονη εφαρμογή περισσότερων δικαίων
 - ο Σύμβαση της Ρώμης και κανονισμός Ρώμη Ι: διάσπαση της αρχής του ενός δικαίου.
 - **Δυνατότητα διάσπασης της σύμβασης και εφαρμογής περισσότερων δικαίων σε κάθε τμήμα.**
 - Εφαρμογή κανόνων αναγκαστικού δικαίου και διαφορετικής πολιτείας από αυτή που παρέχει τους ουσιαστικούς κανόνες.
- Αρχή του δικαίου της ιθαγενείας
 - ο Πρόκειται για τον βασικό σύνδεσμο, τον νομικό δεσμό του προσώπου με τον λαό ορισμένης πολιτείας.
 - ο Κυρίως για τα θέματα που αφορούν **τον προσωπικό θεσμό των φυσικών προσώπων και τις κληρονομικές σχέσεις.**
 - ο Λόγω του προβλήματος μετανάστευσης.
 - ο Αντίθετη αρχή είναι αυτή του δικαίου της κατοικίας που εφαρμόζουν χώρες που είναι υποδοχείς μεταναστών.
 - ο Διάσπαση από την αρχή της ισότητας των φύλων και της αναγνώρισης της ιθαγένειας του συζύγου.
 - ο Για τον καθορισμό της κτήσης ή της απώλειας εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της πολιτείας της ιθαγένειας (πχ μόνο το γαλλικό δίκαιο και όχι το ελληνικό για τον καθορισμό του αν κάποιος έχει ή όχι την γαλλική ιθαγένεια).
 - ο ΑΚ 30 και 31 για τις περιπτώσεις ανυπαρξίας ιθαγένειας ή περισσότερων ιθαγενειών.
 - ο Αν το πρόσωπο είναι πολυϊθαγενές πρέπει να διαπιστωθεί αν μια από τις ιθαγενείες του είναι ελληνική, η οποία και επικρατεί.
 - ο Στενότερος σύνδεσμος: ζήτημα που επαφίεται στην κρίση του εκάστοτε δικαστή (συνήθης διαμονή, εργασία, οικογένεια και γενικότερη συμπεριφορά του ατόμου).
 - ο Οι πρόσφυγες που έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, εξαιρούνται από την εφαρμογή του δικαίου της ιθαγενείας στις περιπτώσεις του προσωπικού θεσμού.
- Κατοικία (domicile) και συνήθης διαμονή
 - ο Κατοικία
 - Μακροχρόνια παραμονή σε μια χώρα
 - Βούληση του να παραμείνει εγκατεστημένος εκεί.
 - Κατοικία καταγωγής – domicile of origin: αυτή που αποκτά ένα παιδί από τον πατέρα. Όχι ευχερής η απώλεια.
 - Κατοικία εκλογής – domicile of choice: αυτή που επιλέγει ο ενήλικος με τη βούλησή του.
 - ο Συνήθης διαμονή
 - Συμβιβαστική έννοια
 - Εναλλακτική λύση εκεί που υπάρχει πρόβλημα με το δίκαιο ιθαγένειας και το δίκαιο κατοικίας.
 - Βασικό στοιχείο των κανονισμών για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου.
- Αρχή της δεκτικότητας διεθνοποίησης του ιδ.δ.δ.

- ο Ένας κανόνας ιδ.δ.δ. θα πρέπει να μπορεί να περιληφθεί σε ένα κείμενο διεθνούς συμβάσεως και να τύχει διεθνούς αποδοχής.
- ο Θεσπίζει το ελληνικό δίκαιο διμερείς, ουδέτερους κανόνες συνδέσεως.
- ο Υιοθέτηση της έννοιας της συνήθους διαμονής ως γενικού επικουρικού συνδέσμου της ιθαγενείας.

Προβλήματα διαχρονικού δικαίου

- Οι κανόνες δικαίου συγκρούονται και στη διάσταση του χρόνου.
- Εμφανίζονται σε τρεις περιπτώσεις:
 - ο **Μεταβολή ή αντικατάσταση ενός κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου** του forum.
 - Οριοθέτηση του προϊσχύσαντος δικαίου σε σχέση με το ισχύον.
 - Μια γνώμη είναι η **καθολική αναδρομική ισχύς των νέων κανόνων**.
 - Δεν είναι όμως δημόσιο δίκαιο για να υπάρχει αναδρομική ισχύς.
 - Πρέπει να υπάρχει σαφής βούληση του νομοθέτη υπέρ της αναδρομικότητας.
 - Να εφαρμόζονται αναδρομικά, **εκτός από τις περιπτώσεις σχέσεων που γεννήθηκαν υπό το καθεστώς των παλιών κανόνων και έχουν κάποια σχέση με το forum**.
 - Τα μέρη μιας σχέσης που δεν συνδέεται με ορισμένο forum δεν έχουν υπολογίσει στην εφαρμογή συγκεκριμένου ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.
 - Είναι ωστόσο αβέβαιο το κριτήριο.
 - Ορθότερο είναι να μη γίνει διάκριση μεταξύ κανόνων ιδιωτικού δικαίου και υπολοίπων
 - **Εφαρμογή του ΑΚ 2 και ο κανόνας είναι η μη αναδρομικότητα.**
 - **Εξαίρεση του ΑΚ 33 για τη δημόσια τάξη.**
 - ο Διαδοχικές **τροποποιήσεις του αλλοδαπού δικαίου** που καλείται σε εφαρμογή βάσει του κανόνα συνδέσεως του forum.
 - Πρόκειται για εσωτερικό ζήτημα διαχρονικότητας του ξένου δικαίου.
 - Έρευνα του κατά πόσο ο ξένος νομοθέτης προέβλεψε την αναδρομική ισχύ των νέων διατάξεων.
 - ο Διαδοχικές **μεταβολές ενός συνδέσμου** και άρα υπόδειξη διαφορετικού δικαίου (**μεταβλητές συγκρούσεις**).
 - Κινητικότητα της έννομης σχέσης.
 - Αποτέλεσμα των μεταβλητών συνδέσμων.
 - Συνήθως αφορούν την ιθαγένεια, την έδρα και γενικά τον προσωπικό θεσμό.
 - Συνήθως οι μεταβλητοί κανόνες συνδέσεως καθορίζουν και **το ακριβές σημείο της αποκρυστάλλωσής τους**.
 - Γενικός κανόνας δεν υπάρχει και το χρονικό σημείο ποικίλει ανάλογα με την περίπτωση.
 - Χρόνος διενέργειας της πράξης,
 - Πρώτη χρονική φάση του συνδέσμου,
 - Τελευταία,
 - Άλλοτε διαζευκτικά ή σωρευτικά.

Προβλήματα διαπροσωπικού δικαίου

- Διαπροσωπικό δίκαιο: το σύνολο των κανόνων δικαίου που καθορίζουν ποιο από τα προσωπικά δίκαια που ισχύουν παράλληλα μέσα στην ίδια πολιτεία θα ισχύσει σε μια ορισμένη σχέση.
- Αφορά
 - ο Τόσο τα προσωπικά δίκαια που ισχύουν εντός της ελληνικής επικράτειας
 - ο Όσο και αυτά που ισχύουν στην επικράτεια της *lex causae*.
- Δεν αρκεί ο προσδιορισμός του ξένου αλλοδαπού δικαίου αλλά πρέπει να προσδιοριστεί και ποιο από τα περισσότερα ξένα διαπροσωπικά δίκαια αυτού του αλλοδαπού δικαίου θα εφαρμοστεί στη συγκεκριμένη σχέση.
- Οι οικείοι κανόνες του ξένου διαπροσωπικού δικαίου θα καθορίσουν το εφαρμοστέο εν τέλει προσωπικό δίκαιο.
- Μουσουλμανικό δίκαιο στην Ελλάδα
 - ο Στους έλληνες μουσουλμάνους της Θράκης και μόνο κατά την κρατούσα άποψη.
 - ο όχι για τους μουσουλμάνους της Δωδεκανήσου παρά τις ορισμένες αντίθετες αποφάσεις της νομολογίας.
 - ο Ο μουφτής έχει δικαιοδοσία
 - Οικογενειακές σχέσεις
 - Κληρονομικές σχέσεις
 - Προσωπικού θεσμού
 - ο Έχει επίσης γνωμοδοτικά καθήκοντα
 - ο Είναι ιεροδίκης και μπορεί να επιληφθεί στις παραπάνω σχέσεις εφόσον αφορούν αποκλειστικά και μόνο Μουσουλμάνους και όχι αλλόθρησκους.
 - ο Υπάρχει συντρέχουσα αρμοδιότητα για τους έλληνες μουσουλμάνους, αυτή του μουφτή ως ιεροδίκη και αυτή των τακτικών δικαστηρίων.
 - ο Οι αποφάσεις του μουφτή πρέπει να κηρυχθούν εκτελεστές από το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας του μουφτή.
 - ο Το μόνο που ελέγχεται είναι αν η απόφαση του Μουφτή εκδόθηκε στα πλαίσια της δικαιοδοσίας του.

Νομικός Χαρακτηρισμός – classification - qualification

- Για την πλήρωση της νομοτυπικής μορφής ενός κανόνα θα πρέπει να πληρούνται κάθε φορά τα απαραίτητα στοιχεία του κανόνα αυτού.
- Νομικός χαρακτηρισμός είναι **η διαδικασία της υπαγωγής των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση βιοτικής σχέσης στη νομοτυπική μορφή του κανόνα δικαίου.**
 - ο Τόσο η διαδικασία
 - ο Όσο και το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής.
- Αποστολή είναι η υπαγωγή μιας σχέσεως σε έναν ορισμένο κανόνα συνδέσεως και στην μέσω αυτού εύρεση του εφαρμοστέου δικαίου.
- Επικέντρωση στις συνδετέες ή συνδετικές έννοιες των κανόνων συνδέσεως.
 - ο Είναι διατυπωμένες με τη μορφή συστηματικών κατηγοριών (και όχι αναλυτικά και συστηματικά όπως του ουσιαστικού δικαίου).
 - ο Πχ αδικοπρακτική ενοχή στο πλαίσιο του ΑΚ 26
- Υπάρχουν όπως και στο ουσιαστικό δίκαιο δυσχέρειες στον διαχωρισμό ορισμένων νομοτυπικών μορφών από άλλες.
- Δυσχέρειες υπάρχουν και εκ του λόγου ότι οι κανόνες συνδέσεως ρυθμίζουν την εφαρμογή **και του αλλοδαπού δικαίου καθώς δεν υπάρχει ομοιόμορφη κατάταξη των νομικών θεσμών σε κατηγορίες σε όλα τα δίκαια.**

- Συχνά φέρεται η σχέση από τον ενδιαφερόμενο διάδικο να διέπεται από το αλλοδαπό δίκαιο και άρα να έχει διαφορετικό νομικό χαρακτηρισμό από αυτόν που της δίνει το ελληνικό δίκαιο.
- Παράδειγμα: παραγραφή
 - ο Δίκαια Ηπειρωτικής Ευρώπης: ουσιαστικό δίκαιο
 - ο Αγγλοσαξωνικά: δικονομικός θεσμός
 - ο Ο νομικός χαρακτηρισμός ενός ζητήματος ως δικονομικού ή ουσιαστικού γίνεται πάντα σύμφωνα με τη lex fori.
- Αρχικά:
 - ο Ο προσδιορισμός του δικαίου βάσει του οποίου θα γίνει ο νομικός χαρακτηρισμός είναι η lex fori.
 - ο **Εξαίρεση:** χαρακτηρισμός πράγματος ως κινητού ή ακινήτου ο οποίος διέπεται από τη lex rei sitae.
- Θεωρία της lex fori
 - ο Ο δικαστής προκειμένου να χαρακτηρίσει μια βιοτική σχέση θα την χαρακτηρίσει με βάση το δικό του δίκαιο.
 - ο Ο νομικός χαρακτηρισμός αποτελεί στην πραγματικότητα **πρόκριμα** της λύσης ιδιωτικού διεθνούς δικαίου όπου το αλλοδαπό δίκαιο **δεν έχει λόγο εφαρμογής κατά τη στιγμή του νομικού χαρακτηρισμού.**
 - ο Το αλλοδαπό δίκαιο έχει λόγο εφαρμογής μόνο όταν προσδιοριστεί μέσω του αρμόδιου κανόνα συνδέσεως από τον δικάζοντα δικαστή.
 - ο Άρα η εφαρμογή ενός κανόνα συνδέσεως είναι πρόκριμα για την εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου και συνεπώς προϋποθέτει **την υπαγωγή των περιστατικών στον αρμόδιο κανόνα ιδ.δ.δ. του forum.**
 - ο Ο ίδιος ο νομοθέτης κατά την θέσπιση των κανόνων συνδέσεως εξέφρασε την επιλογή του για το ποιες σχέσεις υπάγονται στον κάθε κανόνα.
- Θεωρία της lex causae
 - ο Ο νομικός χαρακτηρισμός της σχέσης θα πρέπει να γίνεται από το **εφαρμοστέο επ' αυτής δίκαιο.**
 - ο Αν λοιπόν έχουμε μια σχέση διαζυγίου, θα πρέπει για τον χαρακτηρισμό της ως σχέσης διαζυγίου να καταφύγουμε στο εφαρμοστέο δίκαιο για τη σχέση αυτή.
 - ο Όμως **μόνος αρμόδιος για να υποδείξει ποιο δίκαιο θα εφαρμοστεί στην κάθε περίπτωση είναι ο κανόνας συνδέσεως του forum.**
 - ο Πρόκειται για λήψη του ζητουμένου αφού για να υποδειχθεί η lex causae θα πρέπει πρώτα να γίνει η υπαγωγή της σχέσης σε έναν κανόνα συνδέσεως του forum, δηλαδή ο νομικός της χαρακτηρισμός βάσει της lex fori.
- Συγκριτικός νομικός χαρακτηρισμός
 - ο Αρχικά θεωρείτο ότι οι έννοιες των κανόνων συνδέσεως είναι ταυτόσημες με τις αντίστοιχες έννοιες των κανόνων ουσιαστικού δικαίου.
 - ο Rabel: Να χειραφετηθούν από τις αντίστοιχες και ομόηκες έννοιες του ουσιαστικού δικαίου.
 - ο **Οι νομοτυπικές μορφές των κανόνων συνδέσεως καταλαμβάνουν:**
 - Τους θεσμούς του δικαίου του forum
 - Τους αντίστοιχους θεσμούς του αλλοδαπού δικαίου.
 - ο Να περιλαμβάνουν όλους τους **τελολογικά αντίστοιχους θεσμούς ξένων δικαίων.**

- ο Οι συνδετέες έννοιες των κανόνων συνδέσεως απέκτησαν σχετική αυτοτέλεια σε σχέση με τους κανόνες του ουσιαστικού δικαίου (πχ ΑΚ 16 για τον δικαστικό χωρισμό).
- Η ακολουθητέα λύση
 - ο Πρώτο βήμα: Υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών της επίδικης σχέσης στον αρμόδιο κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του forum.
 - Θα πρέπει να αντιμετωπίζει τα πραγματικά περιστατικά **άχρωμα και ουδέτερα** και να μην επηρεάζεται από αντίστοιχες έννοιες του εσωτερικού δικαίου.
 - Θα προσπαθήσει στην συνέχεια να τα υπαγάγει στην καλύτερη κατ' αυτόν συνδετέα έννοια, η οποία είναι **ανεξάρτητη και αυτόνομη από τις έννοιες του εσωτερικού ουσιαστικού δικαίου (πλάτος της έννοιας του κανόνα συνδέσεως)**.
 - Συνεκτιμά και την προβαλλόμενη από τον ενδιαφερόμενο ως lex causae. Πρόκειται για έναν χαλαρό νομικό χαρακτηρισμό.
 - ο Δεύτερο βήμα: θα οδηγηθεί στο εφαρμοστέο δίκαιο, ημεδαπό ή αλλοδαπό.

Παραπομπή

- Ζήτημα αν το δίκαιο που υποδεικνύει ο κανόνας συνδέσεως της lex fori εφαρμόζεται στο σύνολό του ή μόνο στο ουσιαστικό του μέρος και όχι στο κομμάτι του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.
- Πρόβλημα όταν ο κανόνας συγκρούσεως του δικαίου που υποδεικνύεται σύμφωνα με τον κανόνα συνδέσεως του forum οδηγεί στην εφαρμογή δικαίου άλλου από εκείνο που υποδεικνύει το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του forum.
- Γενεσιουργός αιτία του προβλήματος είναι το γεγονός ότι χρησιμοποιούνται διαφορετικές συνδετικές έννοιες, οι οποίες οδηγούν στην εφαρμογή διαφορετικών κανόνων δικαίου ιδίως λόγω της διαφοροποίησης από την ιθαγένεια και την κατοικία. Επιπλέον, διαφορετική έννοια έχει η κατοικία κατά το αγγλικό δίκαιο και διαφορετική κατά το Γερμανικό ή το ελληνικό.
- Δύο τύποι
 - ο Αναπαραπομπή: πίσω στο forum
 - ο Περαιτέρω παραπομπή: οδηγεί στην εφαρμογή δικαίου του τρίτου κράτους.
- Επιχειρήματα υπέρ:
 - ο Ο δικαστής που παραπέμπεται σε άλλο δίκαιο, δεν δικαιούται να διασπάσει το δίκαιο αυτό και να εφαρμόσει μόνο τους ουσιαστικούς κανόνες.
 - Ούτως ή άλλως διασπάται το δίκαιο αυτό αφού θα εφαρμόσει μόνο το ιδ.δ.δ. του κράτους αυτού.
 - Διάσπαση υπάρχει και στο κράτος του forum όταν εφαρμόσε μόνο το ιδ.δ.δ.
 - ο Το ξένο δίκαιο θα εφαρμοσθεί στο forum μόνο στο βαθμό που το ίδιο θέλει να εφαρμοσθεί και στα όρια που, σύμφωνα με τους κανόνες συγκρούσεως του κράτους παραπομπής είναι εφαρμοστέο.
 - Το ζήτημα δεν είναι τι θέλει η ξένη lex causa αλλά το τι θέλει ο νομοθέτης των κανόνων συγκρούσεως του forum.
 - Η ξένη lex causa εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση επειδή ο νομοθέτης θέλει αυτή να εφαρμοσθεί.
 - ο Επέρχεται συντονισμός των ιδιωτικών διεθνών δικαίων.
 - ο Είναι μέσο επιτεύξεως ικανοποιητικών λύσεων.

- Επιχειρήματα κατά
 - ο Οδηγεί σε φάυλο κύκλο. Λογικά, το ιδ.δ.δ. του κράτους παραπομπής μόνο στο ουσιαστικό δίκαιο του forum μπορεί να παραπέμπει αφού το ιδ.δ.δ. του κράτους αυτού έχει ήδη εφαρμοστεί.
 - ο Ψάχνουμε να βρούμε τη lex causa της σχέσεως την στιγμή που ήδη την ξέρουμε. Ήδη ο νομοθέτης του forum έχει προσδιορίσει μέσω των κανόνων συγκρούσεως το δίκαιο που θεωρεί ότι πρέπει να εφαρμοστεί στην συγκεκριμένη έννομη σχέση και αυτό είναι το ουσιαστικό δίκαιο του κράτους παραπομπής, το οποίο και ορίζει τις έννομες συνέπειες των πραγματικών περιστατικών.
 - ο Οι κανόνες συγκρούσεως μας υποδεικνύουν την lex causa και όχι το πώς θα υποδειχθεί η lex causa.
 - ο Θίγει την κυριαρχία του forum αφού η lex causae προσδιορίζεται εν τέλει από το κράτος της παραπομπής ενώ εξ αρχής η εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου στηρίζεται στη βούληση του forum.
 - ο Προκαλεί αβεβαιότητα του δικαίου.
 - ο Αδυναμία καθορισμού της lex causae εξαιτίας των συνεχών παραπομπών.

Εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου

- Προβλήματα σε σχέση με την εισαγωγή του αλλοδαπού δικαίου στη δίκη λόγω του δικονομικού προσανατολισμού στο ημεδαπό δίκαιο.
 - ο Πώς θα γνωρίζει ο δικαστής το αλλοδαπό δίκαιο;
 - ο Πως θα υπάρξει ορθή απονομή του δικαίου;
- Ισχύει βέβαια το αξίωμα Iura novit curia που σημαίνει ότι το δικαστήριο οφείλει να πορισθεί τη γνώση των κανόνων δικαίου που του χρειάζονται στη συγκεκριμένη περίπτωση.
- Παλιότερα:
 - ο Η επίκληση και ο πορισμός της γνώσης του εφαρμοζόμενου αλλοδαπού δικαίου επαφιόταν στον ενδιαφερόμενο διάδικο.
 - ο Αν δεν το επεκαλείτο ο διάδικος, δεν το λάμβανε υπ' όψιν το δικαστήριο.
- ΚΠολΔ 337:
 - ο Αυτεπαγγέλτως (ex officio) και χωρίς απόδειξη
 - ο Μπορεί να διατάξει και απόδειξη
 - ο Δεν περιορίζεται στις αποδείξεις που προσκομίζουν οι διάδικοι.
 - ο Ανεξαρτησία του δικαστή, ο οποίος εξαρτάται από τους διαδίκους μόνο για την απόδειξη των πραγματικών περιστατικών.
- Πρόσφορα μέσα για την γνώση του δικαίου
 - ο Μέσα δικονομικής αποδείξεως
 - Μάρτυρες και πραγματογνωμοσύνη
 - Έγγραφα
 - ο Ειδικά μέσα αποδείξεως
 - ο Πληροφορίες από το Ινστιτούτο Διεθνούς και Αλλοδαπού δικαίου.
 - ο Ευρωπαϊκή σύμβαση του Λονδίνου για την πληροφόρηση του αλλοδαπού δικαίου.
 - ο Η διαδικασία αποδείξεως δεν καθιστά το δίκαιο factum αλλά μέσω αυτής ο δικαστής αποκτά γνώση του δικαίου που ισχύει σε πολιτεία διαφορετική της δικής του.
 - ο Ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων.
- Αδυναμία πληροφόρησης του δικαστή
 - ο Απαγόρευση της αρνησιδικίας επομένως θα πρέπει να βρεθεί το δίκαιο που θα εφαρμοστεί.
 - ο Κρατούσα γνώμη είναι αυτή υπέρ της lex fori.

- Αναιρετικός έλεγχος
 - ο Ελέγχεται η εφαρμογή σε τρία στάδια
 - ο Πρώτο στάδιο – ορθή εφαρμογή των διατάξεων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου
 - Έλεγχος της ερμηνείας τους
 - Έλεγχος του νομικού χαρακτηρισμού
 - ο Δεύτερο στάδιο – πορισμός της γνώσης για το αλλοδαπό δίκαιο
 - Σφάλματα στις ενέργειές του για πληροφόρηση δεν ελέγχονται αναιρετικά.
 - Η εφαρμογή του αρμόζοντος δικαίου είναι καθήκον του δικαστή.
 - Μεγάλη ελευθερία στην εκτίμηση.
 - Να μην παραιτείται πρόωρα.
 - ο Τρίτο στάδιο – εφαρμογή και υπαγωγή του ξένου δικαίου
 - Χωρίς περιορισμούς έλεγχος.
 - ο Ελέγχεται και η κρίση για το αν ένας κανόνας αντίκειται στην δημόσια τάξη του forum.

Δημόσια Τάξη

Προβλήματα

- Δημιουργείται έντονος προβληματισμός ως προς το αν θα πρέπει να εφαρμοστεί ή όχι ο αλλοδαπός κανόνας ή όχι.
- Θα πρέπει να αρνηθεί την εφαρμογή του αλλοδαπού κανόνα δικαίου, όταν θεωρεί ότι το περιεχόμενό του αντίκειται στην ημεδαπή δημόσια τάξη.

Ορολογία

- Εξαιρέσεις από την εφαρμογή του κατάλληλου δικαίου κατά τον Savigny
 - ο Αυστηρώς θετικοί αναγκαστικοί νόμοι της lex fori οι οποίοι δεν ανέχονται την εφαρμογή αντίθετων προς αυτών διατάξεων του αλλοδαπού δικαίου.
 - ο Θεσμοί του αλλοδαπού δικαίου που δεν αναγνωρίζονται στην πολιτεία του δικάζοντος δικαστή.
- Επιφύλαξη δημόσιας τάξης
 - ο Για την διάκριση της έννοιας αυτής από την χρήση της δημόσιας τάξης στο υπόλοιπο δίκαιο.

ΑΚ 33 – χαρακτηριστικά της δημόσιας τάξης στο Ελληνικό Ιδ.Δ.Δ.

- Δεν εφαρμόζεται εφόσον αντίκειται στις θεμελιώδεις περί δικαίου και ηθικής διατάξεις της ημεδαπής πολιτείας.
- Άρνηση της επιταγής για την εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου.
 - ο Περιορισμένη εφαρμογή
 - ο Συσταλτική ερμηνεία.
- Εξαιρετικός χαρακτήρας
 - ο Κατ' εξαίρεση ματαίωση της εφαρμογής του προσκρούοντος σ' αυτή αλλοδαπού κανόνα δικαίου.
 - ο Μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητη για λόγους κοινωνικού ή πολιτικού συμφέροντος.
- Αοριστία

- ο Δεν μπορούν να προσδιοριστούν επακριβώς οι κανόνες που συνθέτουν την επιφύλαξη της δημόσιας τάξης.
- ο Όταν προσβάλλονται **βασικές και θεμελιώδεις αντιλήψεις πολιτικού, κοινωνικού, ηθικού, θρησκευτικού ή οικονομικού χαρακτήρα.**
- ο Εκάστοτε ερμηνεία και αξιολόγηση των αναγκαστικής φύσης κανόνων.
- ο Ο δικάζων δικαστής εξατομικεύει και συγκεκριμενοποιεί την παράβαση στην κάθε περίπτωση.
- Ελαστικότητα
 - ο Απαιτείται εξέταση της συγκεκριμένης εφαρμογής του αλλοδαπού κανόνα δικαίου και όχι γενική και αφηρημένη εκτίμησή του.
 - ο Δεν υπάρχει προσβολή όταν καλείται να κρίνει την ύπαρξη ή όχι μιας βιοτικής σχέσης ως πρόκριμα για την αξιολόγηση της επίδικης σχέσης (πχ πολυγαμικός γάμος στην περίπτωση της επιδίκασης διατροφής).
 - ο Προσβάλλεται η ελληνική έννομη τάξη μόνο όταν προβάλλεται η έννομη σχέση ως κύριο ζήτημα και **όχι όταν καλείται το δικαιοδοτικό όργανο να κρίνει για μια ήδη δημιουργηθείσα κατάσταση στο πλαίσιο του αλλοδαπού δικαίου.**
 - ο Όταν λοιπόν ο ίδιος θεσμός του αλλοδαπού δικαίου που ως κύριο ζήτημα θα προκαλέσει την εφαρμογή του ΑΚ 33, στην περίπτωση που εμφανίζεται απλώς ως προδικαστικό ζήτημα, δεν οδηγεί στην εφαρμογή της επιφύλαξης αυτής.
- Μεταβλητή έννοια
 - ο Ποικίλει κατά τόπο, ανάλογα δηλαδή με τα δίκαια των διαφόρων πολιτειών.
 - ο Ποικίλει κατά χρόνο καθώς και μέσα στην ίδια πολιτεία αλλάζουν οι απόψεις που υπάρχουν για την δημόσια τάξη.
 - ο Μπορεί να παύσει κάτι να θεωρείται βασική αντίληψη της ημεδαπής έννομης τάξης.
 - ο Ιδίως λόγω της φιλελευθεροποίησης και της ισότητας των φύλων οδηγούμαστε σε όλο και συρρικνούμενη εφαρμογή της δημόσιας τάξης.

Χρηστά ήθη, δημόσια τάξη και εφαρμογή του ΑΚ 33

- Χρηστά ήθη: θέλει ο νομοθέτης να περιβληθούν με κύρος νόμου οι θεμελιώδεις αντιλήψεις περί ηθικής και έτσι να καταστούν έμμεση πηγή δικαίου.
- Κανόνες δημόσιας τάξης είναι οι κανόνες του αναγκαστικού δικαίου (jus cogens).
 - ο Ωστόσο δεν είναι όλοι οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου και κανόνες δημόσιας τάξης κατά την έννοια του ΑΚ 33.
 - ο Μόνο οι κανόνες που εκφράζουν θεμελιώδεις αντιλήψεις για την ελληνική έννομη τάξη.
 - ο Πχ οι κανόνες που αφορούν την ενηλικίωση, δεν μπορεί να θεωρηθούν σε κάθε περίπτωση ότι αντίκειται στην ημεδαπή έννομη τάξη και στις βασικές της αρχές.
- Θα πρέπει να αποκλείονται μόνο οι κανόνες που σαφώς αντίκεινται στις περί δικαίου και ηθικής αντιλήψεις της ελληνικής έννομης τάξης.
- Διεθνής δημόσια τάξη
 - ο Πρόκειται για του κανόνες δημόσιας τάξης του forum, οι οποίοι επιβάλλονται και εφαρμόζονται υποχρεωτικά ανεξαρτήτως του είδους της διαφοράς, ανεξαρτήτως, δηλαδή, του αν η ρυθμιστέα σχέση εμφανίζει στοιχεία αλλοδαπότητας ή όχι.
 - ο Αντιθέτως, η εσωτερική δημόσια τάξη αφορά μόνο τις έννομες σχέσεις που δεν έχουν στοιχεία αλλοδαπότητας.

Λειτουργία της επιφύλαξης της δημόσιας τάξης

- Αρνητική λειτουργία
 - ο Κατ' αρχήν εμφανίζεται ως αρνητική η επέμβαση της επιφύλαξης της δημόσιας τάξης καθώς αρνείται την εφαρμογή του αλλοδαπού κανόνα δικαίου.
 - ο Αποκρούει την εφαρμογή αλλοδαπής διάταξης **in concreto**.
 - ο Ο δικάζων δικαστής **θα πρέπει όμως να εφαρμόσει το αλλοδαπό δίκαιο που του υπέδειξε ο δικός του κανόνας συνδέσεως**.
- Θετική λειτουργία
 - ο Κάλυψη του κενού που δημιουργείται είτε από τον αποκλεισμό του αλλοδαπού δικαίου είτε λόγω της ανυπαρξίας θεσμού αντίστοιχου με αυτόν του forum.
 - ο Πχ στην περίπτωση των μουσουλμανικών δικαίων που δεν αναγνωρίζουν τον θεσμό της υιοθεσίας ο έλληνας δικαστής θα ενεργοποιήσει το άρθρο ΑΚ 33 για να καλύψει με τη θετική του επέμβαση την συγκεκριμένη υπόθεση.
 - ο Βασικό στοιχείο λοιπόν είναι η αντίθεση στην δημόσια τάξη του forum εξαιτίας της έλλειψης ρύθμισης ενός θεσμού από το αλλοδαπό δίκαιο.
- Μετά την αναγνώριση του απαραδέκτου ή της έλλειψης ρύθμισης
 - ο Ο δικάζων δικαστής πρέπει **να ερευνήσει το αλλοδαπό δίκαιο για να ανεύρει κάποια παραπλήσια ρύθμιση και να την προσαρμόσει στην συγκεκριμένη περίπτωση καθώς η υπόδειξη στο αλλοδαπό δίκαιο από τον ημεδαπό κανόνα συγκρούσεως συνεχίζει να υπάρχει**.
 - ο Αν η ενέργεια αυτή αποβεί μάταιη, θα πρέπει το κενό να πληρωθεί με την εφαρμογή της lex fori.

Δημόσια τάξη και διεθνείς συμβάσεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου

- Ζήτημα αν μπορεί να αποκλεισθεί η εφαρμογή διάταξης αλλοδαπού δικαίου όταν αυτή υποδεικνύεται από **κανόνες διεθνούς συμβάσεως**.
- **Συνήθως οι ίδιες οι συμβάσεις επιτρέπουν ρητά την λειτουργία της επιφύλαξης δημόσιας τάξης στο πλαίσió τους**.
- Σιωπή της διεθνούς σύμβασης.
 - ο Υποστηρίχθηκε ότι ισοδυναμεί με εφαρμογή του αλλοδαπού δικαίου σε κάθε περίπτωση.
 - ο Κρατούσα είναι η άποψη ότι η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να τίθεται σε λειτουργία.

Προδικαστικό Ζήτημα

Έννοια

- Πρόβλημα εφαρμοστέου δικαίου ως προς μια σχέση, **από το κύρος ή της ύπαρξη της οποίας εξαρτάται το κύρος ή η ύπαρξη μιας άλλης σχέσης που αποτελεί το κύριο ζήτημα της δίκης (= πρόκριμα)**.
- Πχ επί αγωγής διαζυγίου θα πρέπει να κριθεί προηγουμένως εάν υφίσταται έγκυρος γάμος.
- Προδικαστικό ζήτημα είναι **το πρόβλημα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σχετικά με το δίκαιο που θα εφαρμοσθεί στο πρόκριμα, αφού εφαρμόζονται για το πρόκριμα και το κύριο ζήτημα διαφορετικοί κανόνες συνδέσεως**.

Εφαρμοστέο δίκαιο

- Εφαρμογή του κανόνα συγκρούσεως της *lex fori*
 - ο θα εφαρμοσθεί για το προδικαστικό ζήτημα ο εκάστοτε κανόνας συνδέσεως
 - ο έστω κι αν είναι διαφορετικός από του κυρίου ζητήματος.
- Εφαρμογή του κανόνα συγκρούσεως της *lex causae* και του δικαίου που αυτός υποδεικνύει.
 - ο Ακόμη και αν ο κανόνας αυτός υποδεικνύει αλλοδαπό δίκαιο ως εφαρμοστέο.
 - ο Δεν παραβιάζεται το ΑΚ 32 για τη *renvoi* γιατί ως προς το **κύριο ζήτημα εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι κανόνες ουσιαστικού δικαίου της *lex cause*.**
 - ο **Είναι υποχρεωμένο να λάβει υπόψιν του το ελληνικό δικαστήριο την παραπομπή στα πλαίσια του προδικαστικού ζητήματος.**
- Ενδιάμεση λύση και εξεύρεση λύσης ανά περίπτωση
 - ο Άλλοτε εφαρμόζεται ο κανόνας συγκρούσεως της *lex fori* και άλλοτε της *lex causae*.
- Όχι σταθερή άποψη της ελληνικής νομολογίας.
- Ευχέρεια στον δικαστή ώστε να επιλέξει και να εξεύρει την πιο κατάλληλη και ευέλικτη κάθε φορά λύση.

Καταστρατήγηση του Δικαίου

Έννοια

- Μεθόδευση της εφαρμογής άλλου κανόνα δικαίου, περισσότερο ευνοϊκού, στη θέση της διάταξης που κανονικά πρέπει να εφαρμοστεί.
- Μεταβολή των πραγματικών δεδομένων, σκοπός της οποίας είναι η εφαρμογή σε μία έννομη σχέση κανόνων δικαίου άλλων από αυτούς που έπρεπε κανονικά να εφαρμοστούν.
- Πρόκειται για **πραγματική μεταβολή**.
- Όταν η μεταβολή είναι μόνο φαινομενική, η απλή διαπίστωση του φαινομενικού της χαρακτήρα αρκεί για να της αφαιρεθεί η δυνατότητα να παράγει έννομες συνέπειες.

Είδη καταστρατηγήσεως

- Είτε στο πεδίο του ουσιαστικού δικαίου
 - ο Εφαρμογή άλλης διάταξης του ίδιου δικαίου
- Είτε στο πεδίο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου όπου και επιδιώκεται η **υπαγωγή της έννομης σχέσης στο δίκαιο άλλου κράτους από εκείνο που κανονικά θα εφαρμόζοταν αν δεν είχε μεσολαβήσει η καταστρατήγηση**.
 - ο Εφαρμογή άλλου δικαίου συνολικά ως ενιαίο σύνολο διατάξεων.
 - ο Στην πράξη για το εκάστοτε ενδιαφερόμενο πρόσωπο σημασία έχουν ορισμένες μόνον διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου καθενός από τα δύο δίκαια.

- ο Δεν είναι αυτοσκοπός αλλά γίνεται για να οδηγήσει στην εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων ουσιαστικού δικαίου της διαφορετικής *lex causae*.
- Εκδηλώνεται η καταστρατήγηση ιδίως στα ζητήματα που έχουν σχέση με την σύναψη ή τη λύση του γάμου.
- Καταστρατήγηση στο πεδίο του διεθνούς δικονομικού δικαίου
 - ο Επιδιώκεται να υπαχθεί η διαφορά στην δικαιοδοσία δικαστηρίων κράτους άλλου από εκείνο που τα δικαστήρια του οποίου θα είχαν επιληφθεί της υποθέσεως.
 - ο Μεταβολή των πραγματικών δεδομένων στα οποία στηρίζεται η διεθνής δικαιοδοσία (πχ απόκτηση κατοικίας σε μια συγκεκριμένη χώρα που προβλέπει ότι τα δικαστήριά της έχουν δικαιοδοσία όταν ο ενάγων κατοικεί σε αυτή).
 - ο Διασφάλιση πρακτικών δικονομικών πλεονεκτημάτων.
 - ο Διασφάλιση εφαρμογής ευνοϊκότερου ουσιαστικού δικαίου (πχ δίκαιο του τόπου καταρτίσεως ή του τόπου εκτελέσεως).
 - ο Πρόκειται για το *forum shopping* (Gasser v MISAT – The Italian Torpedo Case)
 - Όχι όταν εξαρχής είναι περισσότερα κράτη αρμόδια.
 - Νομικό τέχνασμα με μεγαλύτερη ή λιγότερη επιτυχία και άρα η απόδοση μομφής θα πρέπει να γίνεται με περίσκεψη.
 - Ακόμη και αν τα δικαστήρια του κράτους υπέρ του οποίου γίνεται η καταστρατήγηση αποδεχθούν το *forum shopping* και εκδώσουν απόφαση, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι η απόφαση αυτή θα έχει αποτελέσματα σε άλλες δικαιοδοσίες.
 - ΚΠολΔ 323 αρ. 4: όχι αναγνώριση δεδικασμένου για αλλοδαπή απόφαση η οποία εκδόθηκε παρά την ύπαρξη απόφασης ελληνικού δικαστηρίου που παράγει δεδικασμένο μεταξύ των ιδίων διαδίκων.
 - ο Στο πλαίσιο αυτό η Αγγλική νομική παράδοση έχει επινοήσει τον θεσμό των αντι-αγωγικών διαταγών που διατάσσει το δικαστήριο τον διάδικο να σταματήσει ή να μην εκκινήσει νομικές διαδικασίες σε άλλο κράτος κακή τη πίστη
 - Για την συμβατότητα με το ενωσιακό δίκαιο βλ αποφάσεις *Turner v. Grovit*, *West-Tankers v. Allianz*
- Καταστρατήγηση του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου *stricto sensu*
 - ο Γίνεται αποδεκτό από τον καταστρατηγούμενο ότι θα εφαρμοστεί ο κανόνας συγκρούσεως της *lex fori* αλλά επιδιώκεται **να νοθευθεί το αποτέλεσμα της εφαρμογής του ως προς την ουσία.**
 - ο Μεταβολή του κανόνα συγκρούσεως
 - Μεταβολή των **πραγματικών δεδομένων που συνδέονται με την συνδετέα έννοια κάποιου κανόνα συγκρούσεως.**
 - Στόχος είναι ο διαφορετικός νομικός χαρακτηρισμός της συγκεκριμένης έννομης σχέσης έτσι ώστε να εφαρμοσθεί άλλος κανόνας συγκρούσεως και εν τέλει άλλο εφαρμοστέο δίκαιο
 - Παράκαμψη συγκεκριμένων διατάξεων ουσιαστικού δικαίου αλλά διαμέσου της εφαρμογής κανόνα συνδέσεως.
 - ο Μεταβολή της *lex causae*
 - Μεταβολή των πραγματικών περιστατικών που σχετίζονται με την συνδετική έννοια.
 - Αποδέχεται ο καταστρατηγών κατ' αρχήν την εφαρμογή του κανόνα συγκρούσεως που είναι εφαρμοστέος αλλά επιχειρεί

μέσω του ίδιου κανόνα συγκρούσεως να επιτύχει την υπόδειξη άλλου δικαίου.

- Κυρίως όσον αφορά την ιθαγένεια όπου μπορεί να επιδιώξει την απόκτηση συγκεκριμένης ιθαγένειας για να οδηγήσει στην εφαρμογή άλλου δικαίου.
- Στρέβλωση της εφαρμογής το κανόνα συγκρούσεως.

ο Κύρωση

- Αν είναι συμβολαιογράφος, τότε συνήθως παράγει χωρίς προσκόμματα τις συνέπειές της η καταστρατηγητική συμπεριφορά.
- Αν επισημαίνεται ενώπιον δικαστικής αρχής, τότε είναι πιο εύκολη η διαπίστωση όπου και πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν αυτεπαγγέλτως.
- Κύρωση είναι η αγνόηση της καταστρατήγησης και η εφαρμογή της *lex causae* που κανονικά θα εφαρμόζετο.
- Περιορισμός της αποδοκιμασίας στη βιοτική σχέση σε αναφορά προς την οποία πραγματοποιήθηκε και όχι τις λοιπές βιοτικές σχέσεις του προσώπου.

Φυσικά Πρόσωπα

Ικανότητα δικαίου

- Ανάγκη εξασφάλισης σταθερότητας στην νομική αντιμετώπιση της ικανότητας του ανθρώπου να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και της ικανότητας να παράγει ηθελημένα έννομα αποτελέσματα.
- Δύο συνδετικά στοιχεία θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν την ανάγκη αυτή:
 - ο Η κατοικία και το δικαίο της κατοικίας
 - ο Η ιθαγένεια και το δικαίο της ιθαγένειας
- Προτίμηση της ιθαγένειας στην Ελλάδα λόγω και του μεγάλου αριθμού μεταναστών.
- ΑΚ 5: Η ικανότητα δικαίου ρυθμίζεται από το δικαίο της ιθαγένειας (lex patriae).
 - ο Αιθαγενής: ΑΚ 30
 - ο Πολυϊθαγενής: ΑΚ 31
 - ο Πρόσφυγας: Δικαίο κατοικίας ή αν δεν έχει κατοικία τα διαμονής του (Σύμβαση της Γενεύης για τους πρόσφυγες).
- Ρυθμιστέα σχέση του ΑΚ 5 είναι η προσωπικότητα, η οποία κατά το ΑΚ 35 αρχίζει μόλις γεννηθεί το πρόσωπο ζωντανό και λήγει μόλις αυτό πεθάνει.
 - ο Τα τεκμήρια θανάτου, όπως αυτό του άρθρου ΑΚ 39, θεωρούνται ουσιαστικής φύσεως παρά τον δικονομικό τους χαρακτήρα και υπάγονται στον κανόνα του ΑΚ 5.
 - ο Αν όμως λόγω της εφαρμογής του ΑΚ 5 η μια Lex patriae ορίζει τεκμήριο προαποβιώσεως του ιθαγενούς της σε σχέση με τον άλλον και η άλλη ορίζει τεκμήριο συναποβιώσεως, υπάρχει αδιέξοδος.
 - ο Λύσεις:
 - Εφαρμογή της lex fori
 - Ad hoc δημιουργία κανόνα δικαίου, σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να προτιμηθεί το δικαίο του κράτους εκείνου που εισάγει τεκμήριο τέτοιου περιεχομένου ώστε να εξυπηρετείται η δικαιότερη ρύθμιση της υποθέσεως.
 - Οδηγεί σε αβεβαιότητα
 - Κρατούσα είναι η λύση υπέρ της εκάστοτε lex causae.
- Το αν ο κυοφορούμενος μπορεί να είναι ή όχι υποκείμενο εννόμου σχέσεως διέπεται από τη lex causae της έννομης σχέσεως. Στην περίπτωση πχ που έχουμε κληρονομική διαδοχή, θα πρέπει να προσδιορίσουμε την lex causae της κληρονομικής διαδοχής βάσει των κανόνων συγκρούσεως του ιδ.δ.δ. του forum (πχ ΑΚ 28) και βάσει αυτής να προσδιορίσουμε το αν ο κυοφορούμενος είναι ή όχι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων με την επιφύλαξη πάντα της δημόσιας τάξης (ΑΚ 33).
- Αφάνεια
 - ο Υπάγεται στη ρύθμιση του ΑΚ 6 παρ. 1.
 - ο Εφαρμόζεται η lex patriae.
 - ο Αν δεν αναγνωρίζεται η αφάνεια από το δικαίο της ιθαγένειας και υπάρχει ανάγκη για επιμέλεια της περιουσίας του αλλοδαπού στην Ελλάδα, τότε εφαρμόζεται το ΑΚ 24 παρ. 3 και άρα εφαρμόζεται το δικαίο του τόπου του δικαστηρίου (αυτεπάγγελτος διορισμός επιμελητή).
 - ο Κήρυξη σε αφάνεια αλλοδαπού
 - Κατοικία ή διαμονή στην Ελλάδα ή περιουσία στην Ελλάδα.
 - Να μην έχει εκδοθεί απόφαση στο κράτος ιθαγένειας.

- Ληξιαρχικές πράξεις
 - ο Τίνος κράτους οι αρχές έχουν δικαιοδοσία να εκδώσουν τις συγκεκριμένες πράξεις;
 - Η λύση δίνεται από το δίκαιο του Κράτους της Αρχής αυτής.
 - ο Ο ημεδαπός ληξιάρχος μπορεί να συντάσσει πράξεις για γεγονότα που έγιναν στην αλλοδαπή και αφορούν και έλληνες υποκόους;
 - Ο έλληνας ληξιάρχος συντάσσει στην Ελλάδα ληξιαρχικές πράξεις για γεγονότα που συμβαίνουν στην Ελλάδα ανεξαρτήτως της ιθαγενείας των προσώπων.
 - Για τους έλληνες της αλλοδαπής, καθήκοντα ληξιάρχου εκτελεί ο πρόξενος της οικείας προξενικής αρχής.
 - Μπορούν να δηλώσουν και στις αλλοδαπές αρχές και εντός 3 ημερών να καταθέσουν αντίγραφο στις ελληνικές προξενικές αρχές.
 - ο Οι ληξιαρχικές πράξεις που συντάχθηκαν στην αλλοδαπή, αναγνωρίζονται στην Ελλάδα;
 - Έχουν αποδεικτική ισχύ εφόσον τηρήθηκαν οι διατυπώσεις του δικαίου του τόπου συντάξεώς τους.
- Ιδιότητες του προσώπου
 - ο Το αν έχουν και ποια σημασία έχουν οι διάφορες ιδιότητες του προσώπου καθορίζεται από τη lex causae της σχέσεως.
 - ο Η ιδιότητα του εμπόρου, κρίνεται από το δίκαιο του τόπου, όπου ασκείται η κύρια επιχειρηματική δραστηριότητα.
 - ο Η προστασία της προσωπικότητας διέπεται από το δίκαιο που ανευρίσκεται ως κατάλληλο με τον In concreto νομικό χαρακτηρισμό.

Ικανότητα προς δικαιοπραξία

- ΑΚ 7: η ικανότητα προς δικαιοπραξία ρυθμίζεται από το δίκαιο της ιθαγενείας.
- Οι περιορισμοί της ικανότητας που πηγάζουν από την επιχειρούμενη πράξη, διέπονται από τη lex causae της σχέσεως.
- Η ικανότητα προς αδικοπραξία, υπάγεται στο ΑΚ 26.
- Λαμβάνεται υπ' όψη η lex patriae του χρόνου καταρτίσεως της δικαιοπραξίας, ο οποίος καθορίζεται από τη lex causae.
- Η ικανότητα που αποκτήθηκε κατά τη lex patriae σε περίπτωση μεταβολής της ιθαγένειας:
 - ο Δεν μπορεί να μειωθεί ή να απολεσθεί.
 - ο Μπορεί μόνο να αποκτηθεί ή να αυξηθεί.
- Οι προϋποθέσεις κτήσεως ή άρσεως καθορίζονται από τη lex patriae.
- Τα ελληνικά δικαστήρια έχουν σχεδόν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία για τη στέρηση ή τον περιορισμό της ικανότητας προς δικαιοπραξία.
 - ο Για τους αλλοδαπούς, έχουν δικαιοδοσία μόνο εφόσον έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα και εφόσον δεν έχει αποφανθεί σχετικώς δικαστήριο του κράτους της ιθαγένειας.
- Προστασία της συναλλαγής στον τόπο διεξαγωγής
 - ο ΑΚ 9: αλλοδαπός, ο οποίος κατά τη lex patriae είναι ανίκανος, αν επιχειρεί στην Ελλάδα δικαιοπραξία, θεωρείται ικανός αν κατά το ελληνικό δίκαιο έχει την ικανότητα αυτή.
 - ο Εφαρμοστέα είναι εν προκειμένω η lex loci actus ανεξαρτήτως του αν ο αντισυμβαλλόμενός του γνώριζε ή αγνοούσε την ανικανότητά του κατά τη lex patriae.
 - ο Εφαρμόζεται και όταν και οι δύο συμβαλλόμενοι είναι αλλοδαποί.
 - ο Locus actus: ο τόπος, όπου corpore ευρισκόμενο το πρόσωπο εκδηλώνει τη βούλησή του.

- ο Διαφορά με Σύμβαση της Ρώμης 1980:
 - Η εφαρμογή της lex loci actus, εξαρτάται από την ανυπαίτια άγνοια του αντισυμβαλλομένου του προσώπου, του οποίου την ικανότητα εξετάζουμε, σχετικά με την ανικανότητα κατά τη lex patriae.
 - Απαιτεί τα δύο πρόσωπα να βρίσκονται στην ίδια χώρα.
 - Εφαρμόζεται και όταν και οι δύο συμβαλλόμενοι είναι αλλοδαποί.
- **Διαζευκτικά, από τον συνδυασμό των άρθρων ΑΚ 7 και ΑΚ 9 εδ. 1, προκύπτει ότι είναι εφαρμοστέα στην ικανότητα προς δικαιοπραξία δύο δίκαια**
 - ο Lex patriae
 - ο Lex loci actus
 - ο Θα εφαρμοσθεί τελικώς αυτό που πλήγει λιγότερο ή ευνοεί περισσότερο το κύρος της δικαιοπραξίας.
- Στις δικαιοπραξίες οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου καθώς και στις εμπράγματα δικαιοπραξίες για ακίνητα έξω από την Ελλάδα, εφαρμόζεται αποκλειστικώς και μόνο η lex patriae.
 - ο Στην περίπτωση που ο locus actus και ο situs rei (ο τόπος του ακινήτου συμπίπτουν), φαίνεται ορθό να εφαρμόζεται διαζευκτικά ως προς τη δικαιοπρακτική ικανότητα είτε η lex loci actus είτε η lex patriae.

Ικανότητα προς παράσταση στο δικαστήριο και διεξαγωγής ιδίω ονόματι

- Διέπεται από τη lex patriae.
- ΚΠολΔ 66: ακόμη κι αν δεν έχει ικανότητα βάσει της lex patriae μπορεί να παρίσταται σε ελληνικό δικαστήριο αν είναι ικανό γι' αυτό σύμφωνα με το lex fori.
- Θα εφαρμοσθεί τελικώς αυτό που πλήγει λιγότερο ή ευνοεί περισσότερο την ικανότητα.

Νομικά Πρόσωπα

Ικανότητα δικαίου και δικαιοπραξίας

- ΑΚ 10: Ρυθμίζεται από το δίκαιο της (**πραγματικής**) έδρας του.
- Για να διαπιστωθεί αν υπάρχει ή όχι το νομικό πρόσωπο, ερευνάται το δίκαιο της έδρας του.
- Έδρα
 - ο Πραγματικό στοιχείο
 - ο Ο βαρύνων για τη ζωή του νομικού προσώπου τόπος, στον οποίο συντελούνται οι σπουδαιότερες εκδηλώσεις της υποστάσεώς του, στον οποίο ασκείται πραγματικά η διοίκησή του και λαμβάνονται οι αποφάσεις για την λειτουργία του.
 - ο Δεν υπάρχει νομικό πρόσωπο
 - Χωρίς έδρα
 - Με περισσότερες έδρες
 - ο Ελέγχεται αναιρετικώς το αν το δικαστήριο σωστά έκρινε ότι η έδρα του Χ νομικού προσώπου βρίσκεται στο κράτος Ζ.
 - ο Το δίκαιο της έδρας ρυθμίζει τις προϋποθέσεις σύστασης του νομικού προσώπου, τον τύπο, τον χρόνο έναρξης της νομικής προσωπικότητας και τις εσωτερικές σχέσεις.
- Οι ναυτιλιακές εταιρίες, οι οποίες ιδρύθηκαν κατά αλλοδαπό δίκαιο, εφόσον είναι ή ήταν πλοιοκτήτριες ή διαχειρίστριες πλοίων ελληνικής σημαίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους της καταστατικής έδρας τους.
- Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, το δίκαιο της έδρας δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση εταιριών Κράτους Μέλους που ασκούν το δικαίωμα εγκαταστάσεως στην Ελλάδα, όσον αφορά την ικανότητα διαδίκου και την αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας.
- Το δίκαιο της έδρας ορίζει αν επιτρέπεται ή όχι η μεταφορά της σε άλλο κράτος και το δίκαιο της νέας έδρας αν δέχεται ή όχι την μεταφορά της έδρας.
- Διαφορά από την ιθαγένεια
 - ο Ένα νομικό πρόσωπο είναι πχ καναδικό προσδιορίζεται από το forum έστω κι αν ο Καναδάς το θεωρεί αγγλικό.
 - ο Στην ιθαγένεια, το αν ο Α είναι καναδός προσδιορίζεται από το Καναδικό δίκαιο.

Δικαιοπραξίες

Δήλωση Βούλησης

- Το αν υπάρχει δήλωση βούλησης, διέπεται από τη lex causae της σχέσης, στην οποία τείνει η δήλωση.
- Τα ελαττώματα της βούλησης και της δήλωσης, διέπονται από τη lex causae της δικαιοπραξίας, στην οποία τείνει η δήλωση.
- Η ερμηνεία της δήλωσης βούλησης, διέπεται από τη lex causae της σχέσης, στην οποία τείνει η δήλωση.
- Το αν συνήφθη σύμβαση, διέπεται από τη lex causae της σύμβασης αυτής.

Τύπος της Δικαιοπραξίας

- Το αν απαιτείται τύπος.
- Το τι είδους τύπος απαιτείται.
- ΑΚ 11: Η δικαιοπραξία είναι έγκυρη ως προς τον τύπο αν είναι σύμφωνη
 - ο είτε με το δίκαιο που διέπει το περιεχόμενό της – lex causae της δικαιοπραξίας
 - κατά τον χρόνο κατάρτισης.
 - Αν πολλές εφαρμόζονται διαζευκτικώς, τότε τον τύπο διέπει εκείνη που τελικώς θα εφαρμοσθεί.
 - Αν εφαρμόζονται σωρευτικώς, τότε διέπεται ο τύπος από όλες σωρευτικώς.
 - ο είτε με το δίκαιο του τόπου όπου επιχειρείται – lex loci actus
 - ο τόπος, όπου *corpore* ευρισκόμενο το πρόσωπο εκδηλώνει τη βούλησή του.
 - αν υπάρχουν πολλοί τόποι σε μια μονομερή δικαιοπραξία, *locus actus* θεωρείται εκείνος στον οποίο συντελέσθηκε το βαρύνον στοιχείο για όλη τη δικαιοπραξία.
 - Στη σύμβαση μεταξύ απόντων (είναι η σύμβαση όπου τα πρόσωπα όταν δικαιοπρακτούν βρίσκονται *corpore* σε διαφορετικά κράτη), εφαρμόζονται επιμεριστικώς ως *leges loci actus*
 - Για τον τύπο της προτάσεως, το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται ο προτείνων
 - Για τον τύπο της αποδοχής, το δίκαιο του τόπου, όπου βρίσκεται ο αποδεχόμενος και δηλώνει την αποδοχή.
 - Ρώμη I: Η σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ προσώπων τα οποία, ή οι αντιπρόσωποι των οποίων, ευρίσκονται σε διαφορετικές χώρες κατά τη χρονική στιγμή της σύναψής της είναι έγκυρη ως προς τον τύπο αν πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις,
 - ο είτε του δικαίου που σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό διέπει την ουσία της,
 - ο είτε του δικαίου μιας από τις χώρες στις οποίες ευρίσκεται ένα εκ των συμβαλλομένων μερών ή ο αντιπρόσωπός του κατά τη χρονική στιγμή της σύναψής της,
 - ο είτε του δικαίου της χώρας όπου είχε κατά τη συγκεκριμένη στιγμή τη συνήθη διαμονή του ένα εκ των συμβαλλομένων μερών.

- Σύναψη με αντιπρόσωπο
 - Άγγελος: ο τόπος που βρίσκεται αυτός που χρησιμοποιεί τον άγγελο
 - Αντιπρόσωπος: ο τόπος στον οποίο βρίσκεται ο αντιπρόσωπος
 - Ρώμη I: εφαρμόζονται αναλόγως για τους αντιπροσώπους.
- ο είτε με το δίκαιο της ιθαγένειας όλων των μερών – lex patriae όλων των μερών
 - κατά τον χρόνο, ο οποίος θεωρείται lege causae χρόνος κατάρτισης της δικαιοπραξίας.
 - Σωρευτικώς εφαρμοστέες όλες οι διαφορετικές leges patriae.
 - Κατά τη Ρώμη I δεν περιλαμβάνεται ως εφαρμοστέο δίκαιο αυτό της ιθαγένειας όλων των μερών. «...είτε του δικαίου που σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό διέπει την ουσία της, είτε του δικαίου της χώρας στην οποία συνάπτεται.».
- Με ειδικούς κανόνες, ο τύπος πολλών δικαιοπραξιών διέπεται από διαφορετικό δίκαιο από το οριζόμενο στο ΑΚ 11.
 - ο Εμπράγματα δικαιοπραξίες: lex rei sitae (ΑΚ 12)
 - ο Εμπράγματα δικαιοπραξίες για πλοία: από το δίκαιο της σημαίας του πλοίου.
 - ο Συναλλαγματική, επιταγή και γραμμάτιο εις διαταγή: lex loci actus ή lex loci solutionis.
 - ο Δικονομικές πράξεις: lex fori
 - ο Οι συμβάσεις που εμπίπτουν στην Σύμβαση της Ρώμης 1980: άρθρο 9 της σύμβασης (άρθρο 11 του κανονισμού Ρώμη I).
- Όσον αφορά τον τύπο της δικαστικής πληρεξουσιότητας
 - ο Παλιότερα θεωρείτο ότι υπαγόταν στο ΑΚ 11 και άρα αρκούσε διαζευκτικά ένα από τα αναφερόμενα δίκαια.
 - ο Η δικαστική πληρεξουσιότητα είναι κατά τύπο έγκυρη αν είναι σύμφωνη
 - Είτε προς τη lex fori
 - Είτε προς τη lex loci actus (= ο τόπος καταρτίσεως ή παροχής της πληρεξουσιότητας)
 - ΑΠ: μόνο lex fori καθώς συνιστά πράξη διαδικαστική διεπόμενη από το δικονομικό δίκαιο. Απαιτείται λοιπόν η νομιμοποίηση με βάση τον συστατικό τύπο που απαιτεί ο ΚΠολΔ.
- Περιλαμβάνεται στη ρύθμιση του ΑΚ 11 και το «άτυπο».
- Η παράδοση της νομής θεωρείται ουσία και όχι τύπος.
- Οι περιορισμοί για την σύνταξη διαθήκης
 - ο Κατ' άλλους θεωρούνται τύπος
 - ο Κατ' άλλους θεωρούνται ικανότητα προς δικαιοπραξία
- Αποδεικτικός τύπος
 - ο Κοινός τύπος της δικαιοπραξίας: ΑΚ 11
 - ο Lex fori
 - ο Lex causae της επιδίκου σχέσεως
 - ο Κοινή lex patriae των διαδικων
 - ο Κανονισμός Ρώμη I: άρθρο 18 «το δίκαιο που διέπει βάσει του κανονισμού την σύμβαση θα διέπει και το βάρος απόδειξης».

Αντιπροσώπευση

- Στην σχέση έμμεσης αντιπροσώπευσης
 - ο Μεταξύ αντιπροσωπευόμενου και αντιπροσώπου ισχύει η lex causae της μεταξύ τους σχέσης.
 - ο Η δικαιοπραξία αντιπροσώπου και τρίτου, διέπεται από τη δική της lex causae.
 - ο Η μεταβιβαστική σχέση μεταξύ αντιπροσώπου και αντιπροσωπευόμενου, η οποία αποτελεί και solutio της αρχικής τους σύμβασης και διέπεται από τη lex causae εκείνης.
- Στην άμεση αντιπροσώπευση
 - ο Το αν κάποιος είναι ή όχι αντιπρόσωπος, κρίνεται από το δίκαιο που διέπει τη σχέση από την οποία πηγάζει η αντιπροσώπευση.
 - ο Αν πρόκειται για πληρεξουσιότητα διακρίνουμε σε
 - Υποκείμενη στην πληρεξουσιότητα αιτία με τη δική της lex causae
 - Ικανότητα του πληρεξουσιοδότη: ΑΚ 7 και 9
 - Τύπος της πληρεξουσιότητας: ΑΚ 11
 - Ουσιαστικό περιεχόμενο:
 - Lex loci actus του πληρεξουσίου
 - Lex domicilii του πληρεξουσιοδότη
 - Lex causae της δικαιοπραξίας που καταρτίζει ο αντιπρόσωπος.

Συμβατικές ενοχές

Εφαρμοστέο Δίκαιο – διάφορες απόψεις

- Lex loci **contractus** – **τόπου σύναψης**
 - ο Το χρονολογικώς πρώτο και ουσιώδες για τη σύμβαση γεγονός.
 - ο Βεβαιότητα δικαίου.
 - ο Όμως πολλές φορές είναι τυχαίο περιστατικό και υπάρχουν και οι συμβάσεις απόντων.
- Lex loci **solutionis** – **τόπος εκτέλεσης**
 - ο Ουσιώδης για τη σύμβαση δεσμός.
 - ο Συμπίπτει κατ' αρχήν με τον τόπο κατοικίας του οφειλέτη.
 - ο Ενδέχεται να υπάρχουν πολλοί τόποι εκτελέσεως.
 - ο Ο τόπος εκτελέσεως εξαρτάται από το εφαρμοστέο δίκαιο και άρα για να βρούμε τον τόπο εκτελέσεως πρέπει πρώτα να ξέρουμε το εφαρμοστέο δίκαιο, κάτι το οποίο είναι το ζητούμενο. (Υπόθεση Oasis).
- Lex **domicilii debitoris** – **της κατοικίας του οφειλέτη**
 - ο Είναι το κύριο πρόσωπο σε μια σύμβαση και δεν θα πρέπει να βαρύνει περισσότερο απ' όσο ορίζει το προσωπικό του δίκαιο.
 - ο Στον τόπο της κατοικίας του έχει την περιουσία του ο οφειλέτης.
 - ο Εναντίον είναι ότι δεν υπακούει στην ισότητα των μερών.
- Lex **voluntatis** – **επιλογή των μερών**
 - ο Αυτονομία της βουλήσεως.
 - ο Εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που διάλεξαν τα μέρη.
 - ο Τίθεται ζήτημα σε περίπτωση που τα μέρη δεν επέλεξαν εφαρμοστέο δίκαιο
 - Ελαστικοί σύνδεσμοι όπως ΑΚ 25 παρ. 2
 - Χαρακτηριστική παροχή
 - Ρώμη I: τυποποιημένοι κανόνες ανάλογα με το είδος της σύμβασης

Ποιο δίκαιο θα εφαρμοστεί;

- Lex loci contractus
- Lex loci solutionis
- Lex patriae ή lex domicilii debitoris
- Lex voluntantis – Αυτονομία της βούλησης των μερών.

ΑΚ 25 και Ρώμη I

- ΑΚ 25
 - ο Κατ' αρχήν αυτονομία των μερών είναι ο **κύριος σύνδεσμος**
 - Σχετική αυτονομία των μερών με την έννοια ότι μπορούν να επιλέγουν ένα δίκαιο **το οποίο να σχετίζεται με την υπό κρίση σύμβασή τους.**
 - ο Αν παρέλειψαν, επικουρικός σύνδεσμος θεωρείται το **αρμόζον από όλες τις ειδικές συνθήκες στη σύμβαση δίκαιο.**
 - Ευέλικτος κανόνας συνδέσεως που δίνει την δυνατότητα συνολικής εκτίμησης της υπο κρίση σύμβασης ώστε να αποφανθεί για το ισχύον δίκαιο.
 - Ειδικές συνθήκες: κάθε στοιχείο, νομοθετημένο ή μη, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί (ποιοτικά ερευνώνται) για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου.
 - Ιθαγένεια

- Κατοικία, συνήθης διαμονή
 - Σημαία
 - Εγκατάσταση προσώπου, νόμισμα
 - Ρήτρα διαιτησίας
 - **Επιλογή δικαστηρίου**
- Ρώμη I
 - ο Ρυθμίζει ορισμένες συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται μετά την **17.12.2009**.
 - ο Συμβάσεις που καταρτίστηκαν πριν την ανωτέρω ημερομηνία διέπονται από την Σύμβαση της Ρώμης του 1980.
 - ο Ομοιόμορφοι κανόνες συνδέσεως.
 - ο Όσες συμβάσεις εξαιρούνται από την εφαρμογή του κανονισμού διέπονται από το ΑΚ 25.
 - ο **Εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη εκτός της Δανίας.**

Ρώμη I (Κανονισμός 593/2008)

- Πεδίο Εφαρμογής
 - ο Οι κανόνες θα εφαρμόζονται όχι μόνο στις περιπτώσεις που παρουσιάζουν στοιχεία αλλοδαπότητας μεταξύ των κρατών-μελών αλλά και στις περιπτώσεις που το εφαρμοστέο δίκαιο οδηγεί και σε Τρίτη χώρα εκτός της ΕΕ.
 - ο Είτε πρόκειται για εφαρμογή κάποιου εθνικού δικαίου ενός κράτους μέλους είτε πρόκειται για εφαρμογή δικαίου χώρας που δεν ανήκει στην ΕΕ.
 - ο Άρθρο 2: Καθολική Εφαρμογή εφόσον το δικάζων δικαστήριο είναι σε κράτος μέλος.
 - ο «Σύγκρουση νόμων»
 - Όχι μόνο διεθνείς συμβατικές ενοχές.
 - Και εκείνες που αναφέρονται σε συγκρούσεις νόμων ακόμη και εντός της ίδιας χώρας (πχ Αγγλία-Σκωτία)
 - ο Αστικές και εμπορικές υποθέσεις
 - ο Εξαιρέσεις:
 - Παρ. 2 του άρθρου 1.
 - Οι ενοχές που προκύπτουν από συναλλαγματικές, γραμμάτια εις διαταγήν και επιταγές εξαιρούνται στο μέτρο που απορρέουν **από τον χαρακτήρα τους ως αξιογράφων**. Γι αυτά υπάρχουν οι Διεθνείς Συμβάσεις της Γενεύης του 1930 και 1931.
 - Συμβάσεις διαιτησίας οι οποίες διέπονται από την σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958.
 - Συμβάσεις επιλογής δικαστηρίου, οι οποίες διέπονται από τις Βρυξέλλες I.
 - Κάθε σύμβαση που εμπίπτει στο **δίκαιο των εταιριών** (ίδρυση, λύση, λειτουργία, προσωπική ευθύνη εταίρων).
 - Το αν ο αντιπρόσωπος δεσμεύει τον αντιπροσωπευόμενο.
 - Ασφαλιστικές συμβάσεις.
 - **Εξαίρεση της παραπομπής – renvoi**
- Άρθρο 3 – αυτονομία των συμβαλλομένων
 - ο Απόλυτη ελευθερία
 - ο Ακόμη και όταν το δίκαιο δεν έχει καμία σχέση με τη σύμβασή τους.
 - ο Σιωπηρός καθορισμός: ενδείξεις από τη λίστα «Giuliano-Lagarde Report».

- Διαμελισμός της σύμβασης – depecage
 - ο Διαμελισμός μιας ενοχικής δικαιοπραξίας σε περισσότερα ζητήματα, **καθένα από τα οποία κρίνεται χωριστά και ως εκ τούτου ρυθμίζεται από διαφορετικό ή και από το ίδιο δίκαιο.**
 - ο Είναι συνυφασμένο με την αρχή της ελευθερίας των συμβαλλομένων.
 - ο Αν οδηγήσει στην εφαρμογή δικαίων με αποτέλεσμα την αποφυγή εφαρμογής ορισμένων κανόνων επιτακτικού δικαίου θα αποφευχθεί από την διάταξη του άρθρου 9 για τις υπερισχύουσες διατάξεις αναγκαστικού δικαίου.
 - ο **Όχι δεκτό στην περίπτωση της σιωπηρής δήλωσης βούλησης.**
- Μετασυμβατικός καθορισμός
 - ο Είτε καθορισμός
 - ο Είτε μεταβολή
 - ο Εν επιδικία μετασυμβατικός καθορισμός
 - ο Και σιωπηρά αν αναφέρονται στις διατάξεις ενός συγκεκριμένου δικαίου.
 - ο Προϋποθέσεις:
 - Το νέο δίκαιο να μην έχει ως αποτέλεσμα την ακυρότητα της σύμβασης
 - Μη προσβολή δικαιωμάτων που έχουν αποκτήσει τρίτοι.
- Περιορισμοί στην αρχή της αυτονομίας
 - ο Από το δίκαιο που θα ήταν εφαρμοστέο
 - Κρατική παρεμβατική πολιτική για κοινωνικούς ή οικονομικούς σκοπούς
 - Όταν όλα τα άλλα σχετικά με την περίπτωση δεδομένα εμφανίζονται **κατά τον χρόνο της επιλογής**, σε άλλη χώρα, τότε η επιλογή του δικαίου δεν θίγει την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της χώρας από τις οποίες δεν επιτρέπεται παρέκκλιση με συμφωνία.
 - ο Από διατάξεις του κοινοτικού δικαίου
 - Υποχρεωτική εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου όπως αυτές εφαρμόζονται στο δίκαιο του δικάζοντος δικαστή.
- Έλλειψη επιλογής – επικουρικός κανόνας συνδέσεως
 - ο Ειδικοί κανόνες-τεκμήρια καθώς μπορούν να ανατραπούν αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της ρήτρας διαφυγής του άρθρου 4 παρ. 3.

Είδος Σύμβασης	Δίκαιο
Πώληση αγαθών	Τόπου συνήθους διαμονής του πωλητή
Παροχής υπηρεσιών	Τόπου συνήθους διαμονής του παρόχου υπηρεσίας
Franchising	Τόπου συνήθους διαμονής του δικαιοδόχου
Διανομής	Τόπου συνήθους διαμονής του Διανομέα

- ο Συνήθης διαμονή – άρθρο 19
 - Φυσικού προσώπου που λειτουργεί στα πλαίσια των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων, θεωρείται ο **κύριος τόπος των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων**
 - Εταιρίας, θεωρείται ο **τόπος της κεντρικής του διοίκησης.**
 - Στα πλαίσια υποκαταστήματος, ο τόπος του υποκαταστήματος.

Είδος Σύμβασης	Δίκαιο
Εμπράγατο δικαίωμα επι ακινήτου ή μίσθωση	Lex rei sitae
Μίσθωση ακινήτου διάρκειας 6 μηνών για ιδιωτική χρήση	Τόπου συνήθους διαμονής του εκμισθωτή εφόσον και ο μισθωτής έχει τον ίδιο τόπο διαμονής
Πώληση μετά από πλειστηριασμό	Τόπου που έλαβε χώρα ο πλειστηριασμός
Σύμβαση στα πλαίσια πολυμερούς συστήματος - χρηματιστήριο	Του κράτους όπου υπάγεται το σύστημα

- Χαρακτηριστική παροχή του άρθρου 4 παρ. 2
 - ο Όσες δεν ρυθμίζονται ειδικά και δεν αφορούν τις εξαιρετικές ρυθμίσεις των άρθρων 5-8.
 - ο Όταν είναι μικτή (λαμβάνεται υπ' όψιν η κύρια σύμβαση) ή πολύπλοκη και καλύπτεται από περισσότερες περιπτώσεις.
 - ο Τεκμήριο της χαρακτηριστικής παροχής = **από το δίκαιο της χώρας στην οποία το μέρος, το οποίο οφείλει να εκπληρώσει την χαρακτηριστική παροχή έχει τη συνήθη διαμονή του.**
 - ο Είναι η παροχή που δίνει στην σύμβαση το γνώρισμα που τη διαχωρίζει από τις άλλες συμβάσεις και την χαρακτηρίζει ως **προσωπική της σφραγίδα** (πχ σε μια σύμβαση τραπεζικής φύσης στην χαρακτηριστική παροχή υπόκειται η τράπεζα).
 - ο Κατάταξη σε κατηγορίες και εύρεση των χαρακτηριστικών παροχών.
 - ο Το τίμημα σπανίως αποτελεί χαρακτηριστική παροχή.
- Ρήτρα διαφυγής
 - ο Όταν δεν μπορεί να προσδιοριστεί η χαρακτηριστική παροχή ή υπάρχει ισοδυναμία.
 - ο Από το δίκαιο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα.
 - ο Πρόκειται για μια διορθωτική ρήτρα.
 - ο Από το σύνολο των περιστάσεων.

Συμβάσεις καταναλωτών

- Αυτή που καταρτίζεται από καταναλωτή που ενεργεί **εκτός της κύριας επαγγελματικής του δραστηριότητας** με άλλο πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της άσκησης επαγγελματικής του δραστηριότητας.
- Δεν εμπίπτει όταν ενεργεί κατά μέρος εντός της επαγγελματικής του δραστηριότητας και κατά μέρος εκτός.
- Στην έννοια του καταναλωτή, **η οποία προσδιορίζεται με αυτόνομα ενωσιακά κριτήρια δεν υπάγονται να νομικά πρόσωπα.**
- Επαγγελματίας
 - ο Να ασκεί τις εμπορικές ή επαγγελματικές του δραστηριότητες στη χώρα όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του ή
 - ο Με οποιονδήποτε τρόπο να κατευθύνει αυτές τις δραστηριότητες σε χώρα ή χώρες μεταξύ των οποίων και αυτή του καταναλωτή.
- Παρά την πιθανή επιλογή του δικαίου, ο καταναλωτής δεν μπορεί να στερηθεί της προστασίας που θα είχε σύμφωνα με το δίκαιο που θα ήταν εφαρμοστέο ελλείψει της επιλογής.
- **Εφαρμόζονται οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου της χώρας συνήθους διαμονής του καταναλωτή.** Έτσι οδηγούμαστε σε **διαμελισμό της ενοχικής σύμβασης.**

- ο Για το τμήμα στο οποίο δεν μπορεί να γίνει παρέκκλιση με συμφωνία εφαρμόζεται το δίκαιο της συνήθους διαμονής του καταναλωτή.
- ο Για το υπόλοιπο, το δίκαιο της επιλογής.
- Ο κανονισμός εξαιρεί από τη ρύθμιση του άρθρου 6 παρ. 1 και 2 μια σειρά από επιμέρους καταναλωτικές συμβάσεις, **για τις οποίες ισχύει η γενική ρύθμιση του άρθρου 3 και άρθρου 4.**
- Στηρίζεται στην αρχή του ευνοϊκότερου δικαίου και άρα αν το επιλεγέν δίκαιο είναι πιο ευνοϊκό από το δίκαιο της συνήθους διαμονής του καταναλωτή, τότε θα πρέπει να εφαρμοστεί αυτό.

Άρθρο 9 – υπερισχύουσες διατάξεις αναγκαστικού δικαίου

- Ύπαρξη δύο αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων
 - ο Συμφέρον της πολιτείας για την εφαρμογή των κανόνων αναγκαστικού δικαίου που θεσπίζει για κοινωνικοοικονομικούς λόγους.
 - ο Των συμβαλλομένων για επιλογή του δικαίου που θα διέπει τη σύμβασή τους.
- Όρια και περιορισμοί από
 - ο Το κράτος
 - ο Τη φύση της σύμβασης
 - ο Τη θέση του καθενός στη σύμβαση αυτή
- **ΔΕΝ** πρόκειται για τους κανόνες αναγκαστικού δικαίου **της χώρας, της οποίας κανονικά το δίκαιο θα εφαρμοζόταν εφόσον δεν είχε γίνει επιλογή από τα μέρη (άρθρα 3 παρ. 6, 6 παρ. 2, 8 παρ. 1).**
- Είναι **ένα μόνο τμήμα των κανόνων αναγκαστικού δικαίου.**
- Υπερισχύουν των υπόλοιπων κανόνων αναγκαστικού δικαίου του forum.
- «Οι υπερισχύουσες διατάξεις αναγκαστικού δικαίου είναι κανόνες η τήρηση των οποίων κρίνεται **πρωταρχικής σημασίας** από μια χώρα για τη **διασφάλιση των δημοσίων συμφερόντων της**, όπως π.χ. της πολιτικής, κοινωνικής ή οικονομικής οργάνωσής της, σε τέτοιο βαθμό ώστε να **επιβάλλεται η εφαρμογή τους σε κάθε περίπτωση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τους**, ανεξάρτητα από το δίκαιο που κατά τα άλλα είναι εφαρμοστέο στη σύμβαση σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό»
- Διάκριση
 - ο Αυτές του forum
 - ο Αυτές που ανήκουν σε Τρίτη πολιτεία.
- «Κανόνες αμέσου εφαρμογής»: από τον καθηγητή Φραντζεσκάκη.
- Χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι ότι δεν απαιτείται να περάσουν μέσα από το σύστημα των κανόνων συνδέσεως για να εφαρμοστούν και εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση είτε η σχέση έχει στοιχεία αλλοδαπότητας είτε όχι.
- Παραδείγματα:
 - ο Προστασία εθνικού νομίσματος
 - ο Άμυνα και ασφάλεια
 - ο Προστασία ανηλίκων και αναπήρων
 - ο Κοινωνικές ασφαλίσεις
 - ο Χρηματιστήριο
- Κατά πολύ στενότερη η έννοια από αυτή του ΑΚ 3 καθώς μόνο ελάχιστοι από τους κανόνες αναγκαστικού δικαίου του ΑΚ 3 κρίνονται τόσο μεγάλης σημασίας για την κοινωνικοοικονομική πολιτική της χώρας ώστε να θεωρούνται κανόνες αμέσου εφαρμογής ανεξαρτήτως του αλλοδαπού δικαίου που εφαρμόζεται και ανεξαρτήτως της επιλογής των μερών.
- Δεν πρέπει να συγχέεται με την επιφύλαξη δημόσιας τάξης.
 - ο Και οι δύο αποτελούν μέρος μόνο του αναγκαστικού δικαίου

- ο Οι κανόνες αμέσου εφαρμογής **εξετάζονται πρωταρχικά** και πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν από τον δικάζοντα δικαστή και **πριν αρχίσει η προβληματική του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.**
- ο Ακόμη και μετά όμως οφείλει σε κάθε περίπτωση να τον εφαρμόσει, παραβλέποντας τον εφαρμοστέο κανόνα συνδέσεως ο οποίος μπορεί να εφαρμοστεί παράλληλα και στο μέτρο που δεν αντίκειται στον κανόνα αμέσου εφαρμογής.
- ο Αντιθέτως, η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης **εφαρμόζεται στο τέλος της συλλογιστικής και οδηγεί στην άρνηση εφαρμογής του αλλοδαπού κανόνα δικαίου όταν έρχεται σε αντίθεση με την δημόσια τάξη.**

Σχέση μεταξύ των άρθρων 6 παρ. 2, 8 παρ. 1 και άρθρου 9 παρ. 2

- Ο κανόνας αμέσου εφαρμογής του forum **εφαρμόζεται ακόμη και αν είναι λιγότερο ευνοϊκός** από αυτόν που κανονικά θα εφαρμοζόταν όπως προβλέπουν τα άρθρα 6 και 8 αντιστοίχως.
- Οι κανόνες αυτοί **έχουν τεθεί για να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση, είτε αφορούν εθνικές είτε διεθνείς σχέσεις.**

Αδικοπρακτικές Ενοχές

Εφαρμοστέο Δίκαιο – διάφορες απόψεις

- **Lex patriae**
- **Lex fori**
 - ο Οι σχετικοί κανόνες του forum είναι αυστηρώς αναγκαστικής φύσεως.
 - ο Παρακάμπτονται οι δυσχέρειες της αναζήτησης του τόπου τέλεσης του αδικήματος.
- **Lex loci delicti commissi – τόπου τέλεσης της αδικοπραξίας**
 - ο Υπάρχει φυσικός σύνδεσμος μεταξύ τέλεσης και τόπου τέλεσης.
 - ο Κάθε κράτος μπορεί να αξιολογεί καλύτερα και να ρυθμίζει τα όσα γίνονται στο έδαφός του.
 - ο Ικανοποιεί την αξίωση καθένας να γνωρίζει τους κανόνες συμπεριφοράς προς τους οποίους οφείλει να συμμορφώνεται.
- **The proper law of the tort**
 - ο Εφαρμόζεται στις ΗΠΑ
 - ο Αναζήτηση του αρμόζοντος στο αδίκημα δικαίου με βάση την ανάλυση των συμφερόντων των διαφόρων δικαίων που έχουν σχέση με το συγκεκριμένο αδίκημα.
- **Ρώμη II**
 - ο Καινοτομίες σε σχέση με το ΑΚ 26 που ρυθμίζει το ζήτημα βάσει της Lex Loci Delicti Commissi

ΑΚ 26 - Lex Loci Delicti Commissi

- “Οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκιο της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα.”
- Ολ ΑΠ: Δεν επιτρέπεται η δημιουργία εθίμου που να καταργεί τη διάταξη του ΑΚ 26 και άρα δεν μπορεί να υιοθετηθεί η άποψη ότι διαπλάστηκε από τη νομολογία εθιμικός κανόνας ιδ.δ.δ. που ορίζει ως εφαρμοστέο το δίκαιο της κατοικίας ή της έδρας του ζημιωθέντος.
- Προσδιορισμός του τόπου τελέσεως με δυσκολίες στα εγκλήματα πολλαπλής τοπικής συνδέσεως τα οποία συντελούνται σε περισσότερα κράτη ή συντελούνται σε ένα κράτος αλλά οι συνέπειες επέρχονται σε περισσότερα κράτη.
 - ο Θεωρία του τόπου της ενέργειας: ο τόπος στον οποίο ολοκληρώθηκε η ενέργεια που έτεινε στο άδικο αποτέλεσμα.
 - ο Θεωρία του τόπου του αποτελέσματος: ο τόπος όπου συμβαίνει το τελευταίο απαιτούμενο για την ολοκλήρωση της αδικοπραξίας.

- Τόπος επέλευσης της ζημίας (σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο της άμεσης ζημίας η οποία επέρχεται στο πρόσωπο που θίγεται άμεσα από την πράξη που οδηγεί στη ζημία.)
- ο Μεικτή Θεωρία: και οι δύο παραπάνω τόποι και ο αδικηθείς έχει δικαίωμα επιλογής.
- ο Κατ' αρχήν ο τόπος ενέργειας και κατ' εξαίρεσιν ο τόπος του αποτελέσματος.
- ο Θεωρία βαρύνοντος τόπου: εκεί όπου η αδικοπραξία ως ενότητα εκδηλώνει την κύρια σημασία της. Σχετική είναι και η αρχή της εγγύτητος κατά την οποία θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν η ένταση των δεσμών που εμφανίζει με κάποιον τόπο η αδικοπραξία.
- Εγκλήματα διαδικτύου, όπου δεν υπάρχει τόπος τελέσεως άλλος από τον Κυβερνοχώρο.
- Στα δια παραλείψεως αδικήματα τόπος είναι
 - ο Εκείνος στον οποίο βρισκόταν corpore ο αδικήσας,
 - ο Κατ' άλλη άποψη εκείνος στον οποίο οι κανόνες δικαίου **επέβαλαν υποχρέωση ενεργείας**
 - ο Εκείνος στον οποίο επήλθε το αποτέλεσμα.
- Θάλασσα
 - ο Εσωτερικά ύδατα: Lex Loci Delicti Commissi
 - ο Αιγιαλήτιδα: Lex Loci Delicti Commissi κρατούσα γνώμη και κατ' άλλη γνώμη σε ορισμένες περιπτώσεις το δίκαιο της σημαίας.
 - ο Ανοικτή Θάλασσα
 - Πάνω σε πλοίο: δίκαιο σημαίας
 - Εκτός πλοίου: lex fori

Ρώμη II

- Αρχή είναι η συμβατική αυτονομία και η επιλογή του δικαίου από τα μέρη.
- Ως ρήτρα διαφυγής (escape clause) προβλέπει την εφαρμογή του δικαίου με το οποίο η δικαιοπραξία εμφανίζει προδήλως στενότερο σύνδεσμο εν όψει του συνόλου των περιστάσεων.
- Πεδίο ισχύος:
 - ο Εφαρμόζεται στις εξωσυμβατικές ενοχές αστικού και εμπορικού δικαίου.
 - ο Δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις πράξεων ή παραλείψεων κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας.

- ο Δεν εφαρμόζεται σε αδικοπραξίες που απορρέουν από την προσβολή του ιδιωτικού βίου και δικαιωμάτων σχετικών με τη προσωπικότητα, συμπεριλαμβανομένης και της δυσφήμισης.
- Γενικός κανόνας
 - ο Εφαρμοστέο είναι το δίκαιο **της Χώρας στην οποία επέρχεται η ζημία (περιλαμβάνει και τις ζημιές που ενδέχεται να επέλθουν).**
 - ο Δεν λαμβάνονται υπόψιν:
 - Το δίκαιο της χώρας στην οποία έλαβε χώρα το γεγονός.
 - Το δίκαιο της χώρας στις οποίες το γεγονός παράγει έμμεσα αποτελέσματα.
- Εξαιρέσεις
 - ο Αν ο υπαίτιος και ο ζημιωθείς έχουν, κατά την επέλευση της ζημίας, τη συνήθη διαμονή τους (εκεί που το πρόσωπο έχει την κύρια εγκατάστασή του ή όπου βρίσκεται η κεντρική διοίκηση του νομικού προσώπου), στην ίδια χώρα, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας αυτής.
 - ο Για την έννοια της συνήθους διαμονής: άρθρο 23 Ρώμη II
- Ρήτρα διαφυγής
 - ο Εάν, από το σύνολο των περιστάσεων, συνάγεται ότι η αδικοπραξία εμφανίζει προδήλως στενότερο δεσμό με χώρα άλλη από εκείνη που ορίζεται σύμφωνα με τον γενικό κανόνα, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας αυτής.
 - ο Ο προδήλως στενότερος δεσμός με άλλη χώρα μπορεί να βασίζεται ιδίως σε προϋπάρχουσα σχέση μεταξύ των μερών, όπως σύμβαση, η οποία συνδέεται στενά με την εν λόγω αδικοπραξία.
- Λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του υπαιτίου, ως πραγματικό στοιχείο, οι κανόνες ασφαλείας και συμπεριφοράς που ίσχυαν στον τόπο και κατά τον χρόνο τέλεσης του γεγονότος.
- Συμφωνία των μερών
 - ο Τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν την υπαγωγή της εξωσυμβατικής ενοχής στο δίκαιο που αυτά επιλέγουν:
 - με συμφωνία μεταγενέστερη της επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος· ή
 - εφόσον όλα τα μέρη ασκούν εμπορική δραστηριότητα, επίσης με συμφωνία η οποία αποτέλεσε αντικείμενο ελεύθερης διαπραγμάτευσης πριν από την επέλευση του ζημιογόνου γεγονότος.
 - ο Η επιλογή αυτή πρέπει να είναι ρητή ή να συνάγεται με βεβαιότητα από τα δεδομένα της υπόθεσης και δεν θίγει δικαιώματα τρίτων.

- ο Ωστόσο η παράγραφος 2 του άρθρου 14 θέτει το όριο της συνάφειας όλων των δεδομένων κατά τον χρόνο τέλεσης με κάποια άλλη χώρα από την επιλογή των μερών, το δίκαιο της οποίας και εφαρμόζεται υποχρεωτικώς.
- ο Επίσης: «Εφόσον, κατά τον χρόνο επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος, όλα τα σχετικά με την περίπτωση δεδομένα εντοπίζονται σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, η επιλογή από τα μέρη εφαρμοστέου δικαίου άλλου από εκείνο κράτους μέλους δεν θίγει την εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, από τις οποίες δεν επιτρέπεται παρέκκλιση με συμφωνία, ενδεχομένως όπως αυτές εφαρμόζονται στο κράτος μέλος του δικάζοντος δικαστή».
- Υπάρχει και στον κανονισμό Ρώμη II αντίστοιχη διάταξη με το άρθρο 9 του κανονισμού Ρώμη I (overriding mandatory provisions) “ Ο παρών κανονισμός δεν περιορίζει την εφαρμογή των διατάξεων αναγκαστικού δικαίου της χώρας του δικάζοντος δικαστή, οι οποίες εφαρμόζονται ανεξαρτήτως του δικαίου που διέπει κατά τα άλλα την εξωσυμβατική ενοχή ”
 - ο Πρόκειται για τους κανόνες αμέσου εφαρμογής του forum.
 - ο Δεν υπάρχει αναφορά σε κανόνες αμέσου εφαρμογής τρίτου κράτους όπως στη Ρώμη I.

Ειδικότερες Αδικοπραξίες

- Αστική ευθύνη από αυτοκινητιστικό
 - ο Lex Loci Delicti Commissi
 - ο Η υποκατάσταση της ασφαλιστικής εταιρίας στα δικαιώματα του ζημιωθέντος όπως και το αν ο παθών έχει ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστού του υπευθύνου κρίνεται κατά τη lex causae της ασφαλιστικής σύμβασης.
 - ο Ρώμη II: Ο ζημιωθείς δύναται να στραφεί απευθείας κατά του ασφαλιστή του υποχρέου για την καταβολή αποζημίωσης, εφόσον αυτό προβλέπεται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στην εξωσυμβατική ενοχή ή το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση ασφαλίσεως.
- Αθέμιτος Ανταγωνισμός
 - ο Αδίκημα κατά την έννοια του ΑΚ 26.
 - ο Lex Loci Delicti Commissi – δίκαιο του τόπου στον οποίο διαπράχθη.
 - ο Ρώμη II: περιέχει ειδικές διατάξεις για τον αθέμιτο ανταγωνισμό και για τις πράξεις που περιορίζουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό
 - Άρθρο 6 παρ. 1: «Το εφαρμοστέο δίκαιο στην εξωσυμβατική ενοχή η οποία απορρέει από πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού είναι **το δίκαιο της χώρας στην οποία θίγονται ή ενδέχεται να θιγούν οι σχέσεις ανταγωνισμού ή τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών**»
 - Άρθρο 6 παρ. 2: «Αν πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού θίγει αποκλειστικά τα συμφέροντα συγκεκριμένου ανταγωνιστή,

εφαρμόζεται το άρθρο 4.» Εφαρμόζεται δηλαδή το **δίκαιο του κράτους στο οποίο επέρχεται η άμεση ζημία, εκτός αν έχουν κοινή συνήθη διαμονή** οπότε εφαρμοστέο είναι το **δίκαιο του κράτους διαμονής, αλλά αν υπάρχει προδήλως στενότερος σύνδεσμος με άλλο κράτος, τότε εφαρμοστέο είναι το δίκαιο αυτού του άλλου κράτους.**

- Ευθύνη ελαττωματικού προϊόντος
 - ο Ισχύει η δυνατότητα επιλογής δικαίου βάσει του άρθρου 14.
 - ο Ειδικοί κανόνες από τη Ρώμη II
 - ο Γενική επιφύλαξη του αν ο φερόμενος ως υπαίτιος και ο ζημιωθείς έχουν, κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, τη συνήθη διαμονή τους στην ίδια χώρα, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας αυτής.
 - ο Κατ' αρχήν διέπεται από το δίκαιο της χώρας **στην οποία ο ζημιωθείς είχε τη συνήθη κατοικία** του κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, **εάν το προϊόν διετίθετο στην αγορά της εν λόγω χώρας**, ή ελλείψει τούτου·
 - ο Από το δίκαιο της χώρας **στην οποία αποκτήθηκε το προϊόν**, εάν το προϊόν διετίθετο στην αγορά της εν λόγω χώρας, ή ελλείψει τούτου
 - ο Από το δίκαιο **της χώρας στην οποία επήλθε η ζημία**, εάν το προϊόν διετίθετο στην αγορά της εν λόγω χώρας.
 - ο Σε κάθε περίπτωση, εφαρμόζεται **το δίκαιο της χώρας της συνήθους διαμονής του φερομένου ως υπαιτίου**, εφόσον αυτός **δεν μπορούσε ευλόγως να προβλέψει τη διάθεση στην αγορά** του συγκεκριμένου προϊόντος, ή προϊόντος του αυτού τύπου, **στη χώρα της οποίας το δίκαιο είναι εφαρμοστέο δυνάμει των ανωτέρω.**
 - ο Ρήτρα διαφυγής: «Εάν, από το σύνολο των περιστάσεων, συνάγεται ότι η αδικοπραξία εμφανίζει προδήλως στενότερο σύνδεσμο με άλλη χώρα, από εκείνη που ορίζεται ανωτέρω, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο αυτής της άλλης χώρας.»

Έκταση εφαρμογής

- ΑΚ 26
 - ο Ζημιογόνο γεγονός
 - ο Άδικος χαρακτήρας
 - ο Ικανότητα προς αδικοπραξία
 - ο Αιτιώδης συνάφεια μεταξύ γεγονότος και ζημίας
 - ο Αποζημίωση
- Ρώμη II
 - ο τη **βάση και την έκταση της ευθύνης**, συμπεριλαμβανομένου του προσδιορισμού των προσώπων που δύνανται να φέρουν ευθύνη για τις πράξεις τους·

- ο τους λόγους αποκλεισμού της ευθύνης/απαλλαγής από την ευθύνη, καθώς και κάθε περιορισμό και καταμερισμό της ευθύνης·
- ο την ύπαρξη, τον χαρακτήρα και την αποτίμηση των ζημιών ή της επιδιωκόμενης αποκατάστασης της ζημίας·
- ο τα μέτρα τα οποία μπορούν να ληφθούν για την πρόληψη ή την παύση βλάβης ή ζημίας ή για την εξασφάλιση της παροχής αποζημίωσης, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων του επιληφθέντος δικαστηρίου δυνάμει του οικείου δικονομικού δικαίου·
- ο τη δυνατότητα μεταβίβασης του δικαιώματος αποζημίωσης ή αποκατάστασης της ζημίας, συμπεριλαμβανομένης της κληρονομικής διαδοχής·
- ο τα πρόσωπα που δικαιούνται αποκατάστασης της προσωπικής ζημίας που υπέστησαν·
- ο την ευθύνη για πράξεις τρίτου·
- ο τους διάφορους τρόπους απόσβεσης των ενοχών καθώς και τους κανόνες παραγραφών και αποσβεστικών προθεσμιών, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων σχετικά με την έναρξη της παραγραφής ή αποσβεστικής προθεσμίας και τη διακοπή ή την αναστολή τους.
- Αναγωγικό δικαίωμα ενός συνοφειλέτη, διέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο στην εξωσυμβατική σχέση αυτού προς τον δανειστή.
- Το αν συντρέχουν αδικοπρακτική και συμβατική ευθύνη:
 - ο Κατά μια γνώμη: τόπος τέλεσης
 - ο Κατ' άλλη γνώμη: δίκαιο που διέπει τη σύμβαση.

Αδικοιολόγητος πλουτισμός

- Δύο ομάδες απόψεων σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο
 - ο Ένα συγκεκριμένο δίκαιο εφαρμόζεται
 - Lex patriae οφειλέτη
 - Lex domicilii οφειλέτη
 - Lex fori
 - Τόπου του πλουτισμού.
 - ο Πρέπει να εφαρμόζεται το προσήκον δίκαιο.
 - Το εξ όλων των συνθηκών αρμόζον στο συγκεκριμένο αδικοιολόγητο πλουτισμό.
- Ρώμη II – Διαδοχική εφαρμογή δικαίων
 - ο Αν συνδέεται με υφιστάμενη σχέση των μερών (αν απορρέει από σύμβαση ή αδικοπραξία που εμφανίζει στενό σύνδεσμο), εφαρμόζεται **το δίκαιο που διέπει αυτή τη σχέση.**
 - ο Αν δεν υπάρχει μια τέτοια σχέση, εφαρμόζεται **το δίκαιο του κράτους στο οποίο τα μέρη έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τη στιγμή που λαμβάνει χώρα το γεγονός που στοιχειοθετεί αδικοιολόγητο πλουτισμό.**
 - ο Αν δεν έχουν συνήθη διαμονή, **το δίκαιο της χώρας όπου επήλθε ο πλουτισμός.**

- ο Υπάρχει ρήτρα διαφυγής όταν συνδέεται προδήλως με ισχυρότερο σύνδεσμο με άλλη χώρα.

Οικογενειακό Διεθνές Δίκαιο

Ουσιαστικές προϋποθέσεις του γάμου

- Σύναψη και εγκυρότητα του γάμου εκτός των διαδικαστικών προϋποθέσεων.
- Θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις.
 - ο Ικανότητα για τη δικαιοπραξία
 - ο Συναίνεση
 - ο Κωλύματα
- Αναλογικά και το σύμφωνο συμβίωσης
- Δύο τάσεις
 - ο Δίκαιο του τόπου τελέσεως – *lex loci celebrationis*
 - Απλοποιεί τον έλεγχο της ύπαρξης των αναγκαίων προαπαιτούμενων.
 - Για λόγους δημογραφικούς.
 - Ίδιο δίκαιο με τα ζητήματα του τύπου.
 - Διευκολύνει όμως την καταστρατήγηση του δικαίου με μόνη την μετάβαση σε διαφορετική πολιτεία.
 - Ενδέχεται να μην έχει καμία σχέση με τα μέρη (πχ γάμος στο Las Vegas).
 - Το ίδιο το δίκαιο του τόπου τέλεσης συχνά προβλέπει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν η ιθαγένεια ή η κατοικία των μελλόγαμων.
 - ο Ένταξη στον προσωπικό θεσμό και άρα διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας ή της κατοικίας.
 - Σταθερότητα στις προϋποθέσεις για την ικανότητα ενός προσώπου να συνάψει γάμο.
 - Αποφυγή της καταστρατήγησης
 - Μεγάλο βάρος απόδειξης και εφαρμογής του αλλοδαπού δικαίου
 - Κρατούσα λύση
- ΑΚ 13 «οι ουσιαστικές προϋποθέσεις ρυθμίζονται και για τα δύο πρόσωπα που πρόκειται να παντρευτούν από το δίκαιο της ιθαγενείας ενός από αυτά».
 - ο Διαζευκτικό σύστημα
 - ο Εφαρμογή του επεικέστερου κάθε φορά δικαίου.
 - ο Το ίδιο θα γίνει και όσον αφορά **την μη τήρηση ορισμένης προϋπόθεσης και θα εφαρμοσθεί το δίκαιο που προβλέπει ελαφρότερες ποινές.**
 - ο αν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του ενός δικαίου εξετάζεται και το άλλο δίκαιο.
 - ο Δημιουργία **χωλών γάμων**, οι οποίοι είναι έγκυροι κατά το ένα δίκαιο και άκυροι κατά το άλλο
- Λειτουργία της δημόσιας τάξης
 - ο Ένα κώλυμα γάμου που προβλέπεται από την ιθαγένεια του ενός ή του άλλου συζύγου μπορεί να αγνοηθεί αν προσκρούει στην δημόσια τάξη της Ελλάδας.
 - ο Μπορεί ο γάμος να είναι έγκυρος κατά το δίκαιο της ιθαγένειας του ενός ή του άλλου αλλά να απαγορεύεται η σύναψή του στην Ελλάδα ή να μην αναγνωρίζεται η ύπαρξή του αν δεν πληρούνται ορισμένες θεμελιώδους σημασίας διατάξεις του ελληνικού δικαίου (πχ ορισμένα κωλύματα, ηλικία, προστασία παιδιών).
 - ο Πρέπει να λειτουργεί με ελαστικότητα ιδίως **όταν οι γάμοι που έχουν συναφθεί στο εξωτερικό έχουν αναπτύξει εκεί τα έννομα αποτελέσματά τους.**
 - ο **Στάθμιση**

Τύπος του Γάμου

- Η εξωτερική συμπεριφορά που απαιτείται από τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ή τους κρατικούς ή θρησκευτικούς λειτουργούς, η οποία είναι απαραίτητη για την τέλεση ενός έγκυρου γάμου.
- Η διάκριση ουσιαστικών και νομικών προϋποθέσεων είναι **θέμα νομικού χαρακτηρισμού**.
- Συνήθως πρόκειται για το δίκαιο που τελείται ο γάμος – **lex loci celebrationis**.
- Γενικότερη πολιτική της εύνοιας προς τον γάμο.
- ΑΚ 13 παρ. 1 εδ. Β': προβλέπονται δύο σύνδεσμοι
 - ο Η ιθαγένεια ενός από τους μελλόνυμφους.
 - ο Ο locus celebrationis
 - ο Αποκλείεται έτσι σε σχέση με τη γενική ρύθμιση περί του τύπου δικαιοπραξιών η **σωρευτική εφαρμογή των δικαίων της ιθαγενείας και των δύο**.
- Καλύπτει γάμους:
 - ο Μεταξύ ενός έλληνα και ενός αλλοδαπού ή δύο αλλοδαπών που τελούνται στην Ελλάδα.
 - ο Μεταξύ ελλήνων ή έλληνα και αλλοδαπού που τελούνται στο εξωτερικό.
- Καλύπτονται και οι περιπτώσεις όπου κατά το αλλοδαπό δίκαιο δεν απαιτείται η τήρηση συγκεκριμένου τύπου παρά μόνο η ελεύθερη συμβίωση.
 - ο Αν όμως ο ένας είναι **έλληνας λόγω της προϋπόθεσης τήρησης πανηγυρικού τύπου που απαιτείται για τους έλληνες, αντίκειται η αναγνώριση μιας τέτοιας ένωσης στην ελληνική δημόσια τάξη**.
- Η αναγνώριση γάμου που τελέστηκε δια αντιπροσώπου αντίκειται στην ελληνική δημόσια τάξη.
- Προξενικοί γάμοι
 - ο Τέλεση του πολιτικού γάμου ενώπιον των ελληνικών προξενικών αρχών **εφόσον ο ένας ή και οι δύο οι μελλόγαμοι είναι έλληνες**.
 - ο Θεωρούνται ότι τελέστηκαν υπό τους όρους του ελληνικού δικαίου.
 - ο Πρόκειται για άσκηση δημόσιας εξουσίας στο έδαφος της πολιτείας που τους φιλοξενεί, η οποία δεν είναι υποχρεωμένη να το δεχτεί αν και συνήθως το δέχεται υπό κάποιους όρους
 - Ρητά
 - Σιωπηρά με τη μη ύπαρξη σαφούς αντίθεσης.
 - Αν δεν συμφωνεί το κράτος υποδοχής, τότε ο γάμος είναι έγκυρος κατά το δίκαιο της χώρας προέλευσης των προξενικών αρχών.
 - Αν δεν τους απαγορεύουν αλλά δεν τους αναγνωρίζουν, τότε είναι ανυπόστατοι για τις πολιτείες αυτές.
- 74 ΕισΝΑΚ
 - ο Εγκυρότητα γάμων που τελέστηκαν με το προ του 1982 καθεστώς.
 - ο Θεωρούνται αναδρομικά έγκυροι
 - ο Εξαιρέσεις
 - Τέλεση νέου γάμου
 - Κήρυξη ως ανυπόστατου

Προσωπικές σχέσεις των συζύγων

- Δεν έχουν περιουσιακό χαρακτήρα
 - ο Επώνυμο
 - ο Συμβίωση
 - ο Κατοικία
 - ο Αρχή της ισότητας μεταξύ τους

- ο Όχι θέματα διατροφής καθώς αυτά ρυθμίζονται από τη σύμβαση της Χάγης για το εφαρμοστέο δίκαιο στη διατροφή.
- Ρυθμίζονται σύμφωνα με το άρθρο 14 ΑΚ.
 - ο Τελευταία κατά τη διάρκεια του γάμου κοινή ιθαγένεια εφόσον ο ένας τη διατηρεί.
 - ο Από την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους κατά τη διάρκεια του γάμου.
 - ο Από το δίκαιο με το οποίο συνδέονται στενότερα.
 - Όχι τόση σταθερότητα
 - Μεγάλη ελευθερία στον δικαστή.
 -
- **Κρίσιμος χρόνος: αυτός πριν από το κρίσιμο για τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων.**
- Υπάρχει ισότητα ως προς τον σύνδεσμο που οδηγεί στο εφαρμοστέο δίκαιο και δεν εξασφαλίζεται ότι το εφαρμοστέο δίκαιο θα έχει τα εχέγγυα ισότητας.
- Λειτουργεί η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης
 - ο Ματαίωση της εφαρμογής του αλλοδαπού δικαίου αν πχ δεν αναγνωρίζεται η αμοιβαία υποχρέωση των συζύγων για διατροφή.
 - ο Καταφύγιο είναι η lex fori.

Περιουσιακές σχέσεις

- Όλες οι περιπτώσεις όπου, εξαιτίας του γάμου, δημιουργούνται, τροποποιούνται ή καταργούνται περιουσιακά δικαιώματα.
- **ΑΚ 15:** από το δίκαιο που ρυθμίζει τις προσωπικές σχέσεις μετά την τέλεση του γάμου.
 - ο Προσπάθεια ενιαίας ρύθμισης των προσωπικών και περιουσιακών σχέσεων των συζύγων.
 - ο Παρά το ότι το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων είναι μεταβλητό, το δίκαιο των περιουσιακών σχέσεων πρέπει να παραμένει αμετάβλητο για να υπάρχει βεβαιότητα δικαίου.
 - Κίνδυνος να μη γνωρίζουν το δίκαιο
 - «... αμέσως μετά την τέλεση του γάμου.»
 - Μεταγενέστερες μεταβολές του δικαίου που διέπει τις προσωπικές σχέσεις δεν μεταβάλλουν και το δίκαιο που διέπει τις περιουσιακές σχέσεις.
 - ο Το δίκαιο με το οποίο συνδέονται στενότερα συχνά είναι η lex loci celebrationis.
 - ο Όχι δικαίωμα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου.
 - Παρά την αντίθετη διεθνή τάση
 - Σύμβαση της Χάγης περί του εφαρμοστέου δικαίου στο καθεστώς της συζυγικής περιουσίας (δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα). Δίνει το προβάδισμα στην αυτονομία της βουλήσεως.

Διαζύγιο

- ΑΚ 16 « το διαζύγιο και ο δικαστικός χωρισμός διέπονται από το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές σχέσεις **κατά την έναρξη της διαδικασίας του διαζυγίου ή του χωρισμού**»
- Κατά σειρά:
 - ο Δίκαιο της τελευταίας κατά τη διάρκεια του γάμου κοινής ιθαγένειας εφόσον ο ένας τη διατηρεί.
 - ο Από την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους κατά τη διάρκεια του γάμου.

- ο Από το δίκαιο με το οποίο συνδέονται στενότερα.
- Δικαστικός χωρισμός
 - ο Δεν υπάρχει σαφής διαφοροποίηση από το διαζύγιο και δεν αποκαλύπτει ο όρος το διαφορετικό του περιεχόμενο.
 - ο Legal separation.
- Έλεγχος αν οι λόγοι που προβλέπει το αλλοδαπό δικαστήριο προσκρούουν στην ελληνική δημόσια τάξη ή αν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπει το διαζύγιο είναι εξαιρετικά δυσμενείς.
- Κανονισμός 1259/2010
 - ο Επιτρέπει την επιλογή δικαίου
 - Κοινή συνήθης διαμονής
 - Τελευταία συνήθης διαμονή
 - Ιθαγένειας
 - Lex fori
 - ο Δεν εφαρμόζεται στην Ελλάδα.

Σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνων

- Νοούνται ως τέτοιες σχέσεις
 - ο Ο δεσμός συγγένειας που υπάρχει μεταξύ γονέων και τέκνων.
 - ο Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που γεννώνται μεταξύ γονέων και τέκνου είτε γεννήθηκε εντός γάμου είτε όχι.
 - ο **Θέματα που αφορούν το πρόσωπο του τέκνου όπως το επώνυμό του και η επιμέλεια.**
- Για το ελληνικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο τέκνο που γεννήθηκε από γάμο άκυρο ή ακυρώσιμο ή ανυπόστατο θεωρείται ότι γεννήθηκε εκτός γάμου παρά την αντίθετη ρύθμιση του ουσιαστικού δικαίου.
- Υπάρχει το πρόκριμα της ύπαρξης του γάμου των γονέων του τέκνου.
 - ο Θα κριθεί το προδικαστικό ζήτημα **σύμφωνα με το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του δικάζοντος δικαστή.**
 - ο **Θα υπάρξει δηλαδή παραπομπή από το ΑΚ 13 εδ. Β' για τον τύπο του γάμου και βάσει του διαχρονικού δικαίου.**
 - ο Βάσει δηλαδή του κανόνα συνδέσεως που ίσχυε στο ελληνικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου.
- Μετά την διερεύνηση του προδικαστικού ζητήματος της εγκυρότητας του γάμου, θα προχωρήσει στην εξέταση του κυρίου ζητήματος της γνησιότητας του τέκνου κατά την ΑΚ 17.
 - ο Κατά το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές σχέσεις της γυναίκας και του συζύγου της κατά τον χρόνο γέννησης του τέκνου ή
 - ο Αν ο γάμος έχει λυθεί πριν από τη γέννηση, κατά τον χρόνο λύσης του γάμου.
- Εφαρμοστέο δίκαιο
 - ο Της τελευταίας κοινής ιθαγένειας της μητέρας του με το σύζυγό της, **κατά τον χρόνο γέννησης του τέκνου**, εφόσον ο ένας τη διατηρεί.
 - ο Της τελευταίας συνήθους διαμονής κατά τον χρόνο γέννησης του τέκνου.
 - ο Το δίκαιο με το οποίο η μητέρα και ο σύζυγός της συνδέονται στενότερα **κατά τον χρόνο γέννησης του τέκνου.**

Σχέσεις γονέων και τέκνων που γεννήθηκαν σε γάμο

- ΑΚ 18 «οι σχέσεις ρυθμίζονται κατά σειρά από
 - ο Το δίκαιο της τελευταίας κοινής ιθαγένειάς τους
 - ο Το δίκαιο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής

- ο Το δικαίο της ιθαγένειας του τέκνου»
- Τελευταία: κατά τον χρόνο που γεννάται το ζήτημα εφαρμοστέου δικαίου και όχι κατά τον χρόνο γέννησης του τέκνου.
- Το δικαίο που υποδεικνύει η ΑΚ 18 διέπει τις σχέσεις γονέων και τέκνων ακόμη και αν ο γάμος λυθεί με διαζύγιο ή δικαστικό χωρισμό (αφορούν μόνο τους συζύγους) όχι όμως κι αν ακυρωθεί ο γάμος καθώς τότε πρόκειται για τέκνα εκτός γάμου.
- Σύμβαση της Χάγης για τη διατροφή
 - ο Εφαρμοστέο είναι το δικαίο της συνήθους διαμονής του δικαιούχου της διατροφής και σε περίπτωση μεταβολής αυτού του συνδέσμου εφαρμόζεται το δικαίο της νέας διαμονής από τη μεταβολή.
 - ο Ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για συμβαλλόμενο ή όχι κράτος.

Σχέσεις γονέων και τέκνων που γεννήθηκαν εκτός γάμου

- Το πραγματικό γεγονός της ύπαρξης γάμου μεταξύ των γονέων του συγκεκριμένου τέκνου θα κριθεί με βάση το ΑΚ 13 σε σχέση με το ΑΚ 17.
- Τριών ειδών σχέσεις
 - ο ΑΚ 19: μητέρα – τέκνο
 - ο ΑΚ 20: πατέρας – τέκνο
 - ο ΑΚ 21: γονείς του τέκνου που θεωρείται εκτός γάμου μεταξύ τους
- ΑΚ 19
 - ο Κάθε θέμα που αφορά τις προσωπικές σχέσεις όπως είναι η κατοικία, το επώνυμό του, ο συγγενικός δεσμός.
 - ο Κάθε θέμα που αφορά περιουσιακές σχέσεις **εκτός κληρονομικού δικαίου που διέπονται από την ΑΚ 28.**
 - ο Από:
 - Το δικαίο της τελευταίας κοινής ιθαγένειάς τους
 - Το δικαίο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής
 - Το δικαίο της ιθαγένειας της μητέρας
 - Δεν αποκρυσταλλώνει το χρονικό σημείο
 - Προβλήματα διαχρονικού δικαίου και μεταβλητών συγκρούσεων και άρα ο δικαστής θα πρέπει κάθε φορά να αποφασίζει με βάση το συμφέρον του τέκνου.
- ΑΚ 20
 - ο Προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις
 - ο **Αναγνώριση της πατρότητας και των αποτελεσμάτων αυτής.**
 - Διαφορετική η έννοια από το ουσιαστικό δικαίο
 - Άλλα δίκαια απαιτούν και από τη μητέρα ενώ άλλα δεν αναγνωρίζουν καν τον θεσμό.
 - ο Από:
 - Το δικαίο της τελευταίας κοινής ιθαγένειάς τους
 - **Μόνο εφόσον έχουμε αλλοδαπά πρόσωπα και όχι έλληνα πατέρα και τέκνο.**
 - Δεν είναι δυνατόν να λειτουργήσει καθώς αποκτά την αλλοδαπή ιθαγένεια της μητέρας του και την ελληνική του πατέρα του μόνο εφόσον το αναγνωρίσει νόμιμα.
 - Το δικαίο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής
 - Το δικαίο της ιθαγένειας του πατέρα
- ΑΚ 21
 - ο Κάθε σχέση προσωπικής ή περιουσιακής φύσης που μπορεί να προκύψει ανάμεσα στους γονείς τέκνου γεννηθέντος εκτός γάμου.
 - ο Από το δικαίο
 - Της τελευταίας **κατά τη διάρκεια της κύησης** ιθαγένειάς τους.

- Της τελευταίας **κατά τη διάρκεια της κύησης** κοινής συνήθους ή απλής διαμονής.
- ο Ο χρόνος της σύλληψης είναι δυνατόν να θεωρηθεί ως τόπος απλής διαμονής.
 - Αν δηλαδή πηδήχτηκαν στη Βραζιλία εφαρμόζεται αυτό το δίκαιο.

Δικονομικά θέματα στις σχέσεις γονέων και τέκνων

- Κανονισμός 4/2009 – αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και συνεργασία για θέματα **διατροφής**
 - ο Έναρξη εφαρμογής από 18/06/2011
 - ο Το εφαρμοστέο δίκαιο προσδιορίζεται από το πρωτόκολλο της Χάγης του 2007.
- Κανονισμός 2201/2003 – Βρυξέλλες II
- ΚΠολΔ
 - ο 622 ΚΠολΔ: ειδική δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων όταν
 - Το τέκνο ή η μητέρα του ή ο πατέρας του **έχουν την ελληνική ιθαγένεια ακόμη κι αν δεν είχαν κατοικία ή διαμονή** στην Ελλάδα.
 - ο 614 + 622: είτε τα τέκνα γεννήθηκαν εντός είτε εκτός γάμου
 - ο Όχι στην περίπτωση των σχέσεων μεταξύ των γονέων τέκνου εκτός γάμου
 - ο **Δεν έχουν δικαιοδοσία για τη γονική μέριμνα και επικοινωνία τα ελληνικά δικαστήρια όταν δεν υπάρχει κατοικία στην Ελλάδα.**
 - Η νομολογία και η θεωρία είναι διχασμένη και άλλοι θεωρούν ότι πρέπει να εφαρμοστεί η 622 και στην περίπτωση αυτή ενώ άλλο όχι
 - Σιωπή του νόμου
- Αποφάσεις προσωπικής κατάστασης στις οποίες εμπίπτουν και οι αποφάσεις που ρυθμίζουν τις διαφορές ως άνω σχέσεις
 - ο Άλλες όπως η αποκλήρυξη της πατρότητας ή η λύση της υιοθεσίας εκδικάζονται σύμφωνα με την αμφισβητούμενη ενώ
 - ο άλλες σύμφωνα με την εκούσια.
 - Διχογνωμία αν εφαρμόζεται το 780 (ορθότερη) ή το 323.
 - ο **Το αν εμπίπτει στην αμφισβητούμενη ή εκούσια κρίνεται κατά το lex fori,**

Νομιμοποίηση τέκνου εκτός γάμου

- ΑΚ 22
 - ο Με επιγενόμενο γάμο: από το δίκαιο που διέπει τις σχέσεις των συζύγων **αμέσως μετά την τέλεση του γάμου (ΑΚ 14 προσαρμοσμένο κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου).**
 - «τελευταία κατά τη διάρκεια του γάμου» + «εφόσον την διατηρεί»: δεν μπορούν να εφαρμοστούν λόγω του χρονικού σημείου κατά το οποίο κρίνουμε.
 - ο Με πράξη αρχής: από το δίκαιο της ιθαγένειας του πατέρα κατά τον χρόνο της πράξης ή αν επιχειρείται μετά τον θάνατο του πατέρα, κατά τον χρόνο θανάτου.
 - ΑΚ 20: lex patriae πατέρα

- Σύμβαση 10^{ης} Σεπτεμβρίου 1970 για την εκτέλεση των αποφάσεων:
 - ο Νομιμοποίηση εξώγαμων σύμφωνα με τις διατάξεις εσωτερικού δικαίου της ιθαγένειας του πατέρα ή της μητέρας θεωρείται έγκυρη σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.
 - ο Είτε με γάμο
 - ο Είτε με διαπίστωση από μεταγενέστερη απόφαση
 - ο Αντικαθιστά σε μεγάλο μέρος το ΑΚ 22.
- Δικονομικά
 - ο 622 + 614 παρ. 1: εξαιρετική δικαιοδοσία
 - ο Αναγνώριση αλλοδαπής απόφασης με την οποία απαγγέλεται η νομιμοποίηση εξώγαμου τέκνου εφαρμόζεται η 780.

Επιτροπεία και κάθε άλλη επιμέλεια

- Χειραφετημένη και αυτόνομη η έννοια από αυτές του ουσιαστικού δικαίου.
- Καταλαμβάνει οποιονδήποτε αλλοδαπό θεσμό, ο οποίος έχει αποστολή την **επιτροπεία, επιμέλεια και κηδεμονία των προσώπων που χρήζουν ειδικής προστασίας.**
- Εκδήλωση της θεωρίας του **συγκριτικού νομικού χαρακτηρισμού** ώστε οι **έννοιες να περιλαμβάνουν όχι μόνο τους θεσμούς του ημεδαπού αλλά και αυτούς του αλλοδαπού δικαίου.**
- Ανίκανος να προστατευθεί
 - ο Είτε λόγω ηλικίας
 - ο Είτε ασωτείας, σωματικής αναπηρίας, τοξικομανίας ή αλκοολισμού
 χρήζουν ειδικής προστασίας και μέριμνας.
- Ψυχικά ανάπηρο άτομο
 - ο ΑΚ 8 – κρατούσα άποψη
 - ο ΑΚ 24
- Επιτροπεία προσώπου λόγω σωματικής αναπηρίας αλλά **είναι και ανήλικο συγχρόνως**
 - ο Κρατούσα άποψη:
 - 18 ΑΚ όταν είναι γνήσιο τέκνο
 - 19 ή 20 ΑΚ όταν είναι εκτός γάμου
 - 23 παρ. 2 ΑΚ όταν είναι υιοθετημένο
 - Απορρόφηση της αναπηρίας από την ανάγκη για καθολική προστασία του ανήλικου προσώπου
 - ο Υπερισχύει η ανηλικότητα και οδηγεί σε εφαρμογή των αντίστοιχων άρθρων
- Διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας του προσώπου το οποίο αφορούν
- Αν χρειάζεται να διοριστεί επιμελητής επειδή είναι βέβαιο ποιος είναι ο κύριος της υποθέσεως, εφαρμόζεται η lex fori.
- Διεθνής δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων εφόσον έχει στην Ελλάδα τη συνήθη διαμονή του ο αλλοδαπός αλλιώς, αν έχει μόνο την απλή διαμονή ή περιουσία στην Ελλάδα, μόνο ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να παρθούν.
 - ο Ισχύει και ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα που ορίζει ότι έχουν δικαιοδοσία τα δικαστήρια του κράτους μέλους που έχει τη συνήθη διαμονή του πριν από τον χρόνο κατά τον οποίο επιλαμβάνεται το δικαστήριο
 - ο Άρθρο 8

Εμπράγματο Διεθνές Δίκαιο

Situs Rei

- Ο τόπος στον οποίο βρίσκεται το πράγμα.
- Θεωρείται βασικό συνδετικό στοιχείο όσον αφορά τα εμπράγματα δικαιώματα.

AK 27 – Lex rei sitae

- “Η νομή και τα εμπράγματα δικαιώματα σε κινητά ή ακίνητα πράγματα ρυθμίζονται από το δίκαιο της **πολιτείας** όπου βρίσκονται.”
- Ως πράγματα νοούνται:
 - ο Τα ενσώματα αντικείμενα
 - ο Όχι τα άυλα αγαθά
 - ο Το αν ορισμένα στοιχεία θεωρούνται κινητά ή ακίνητα κρίνεται από το δίκαιο **που ρυθμίζει την έννομη σχέση στην οποία αναφέρονται.**
- Το κινητό που μετατοπίζεται σε άλλο κράτος καταλαμβάνεται από τη νέα lex rei sitae και αν πληρωθούν οι προϋποθέσεις του δικαίου αυτού για σύσταση εμπράγματος δικαιώματος, τότε το δικαίωμα αυτό εξακολουθεί να υπάρχει και σε περίπτωση μετατοπίσεως σε νέο κράτος.
- Αν στο κράτος Α δεν συμπληρώθηκαν όλα τα στοιχεία για τη σύσταση εμπραγμάτων δικαιώματος, τα οποία αρκούν για τη σύσταση στο κράτος Β, δεν συνίσταται αυτομάτως το εμπράγματο δικαίωμα από το γεγονός ότι το πράγμα μεταφέρθηκε στο κράτος Β εκτός κι αν **το κράτος αυτό προσδίδει εμπράγματη ενέργεια στα εν λόγω στοιχεία παρά το ότι συντελέστηκαν σε άλλο κράτος..**
- Χρησικτησία κινητού
 - ο Λαμβάνεται υπ’ όψιν από τη νέα lex rei sitae ο χρόνος που πέρασε όσο το πράγμα βρισκόταν στο προηγούμενο κράτος, αρκεί να αναγνωριζόταν εκεί την προς χρησικτησία δύναμη.
- Res in transitu
 - ο Βρίσκεται σε κατάσταση μεταφοράς όταν παραδόθηκε προς αποστολή
 - ο Υποστηρίχθηκε ότι πρέπει να λαμβάνεται υπ’ όψιν ο τόπος προορισμού.
 - ο Κατ’ άλλη άποψη πρέπει να λαμβάνεται υπ’ όψιν ο τόπος αποστολής του πράγματος.
 - ο Αν εκδόθηκε φορτωτική, τα εμπράγματα δικαιώματα επί της φορτωτικής διέπονται από τη lex cartae sitae ενώ οι εκ της φορτωτικής ενοχικές υποχρεώσεις κρίνονται βάσει του AK 25.

Έκταση εφαρμογής της lex rei sitae

- Αν είναι κινητό ή ακίνητο
- Σε ποια ιδιαίτερη κατηγορία ανήκει.
 - ο Διαιρετό ή αδιαίρετο
 - ο Αδέσποτο
 - ο Αναπαλλοτρίωτο
- Πόσα και ποια είναι τα εμπράγματα δικαιώματα – numerous clausus.
- Τα ζητήματα προσβολής και προστασίας των εμπραγμάτων δικαιωμάτων.
- Αφαίρεση εμπραγμάτων δικαιώματος με πολιτειακή πράξη
 - ο Πρόκειται όσον αφορά τα άλλα κράτη για πράξη κυριαρχίας
 - ο Αναγνωρίζεται από τα άλλα κράτη μόνο εφόσον γίνεται ύστερα από εύλογη αποζημίωση του προσώπου που θίγεται από την αποζημίωση.
- Τα εμπράγματα δικαιώματα **επί δικαιώματος, διέπονται από τη lex causae της του δικαιώματος.**

- Η μεταβίβαση της επιχείρησης ως ομάδος διέπεται από τη lex causae της μεταβιβαστικής σχέσης.
- Άυλα αγαθά
 - ο Αρχή της χωρικότητας: κάθε πνευματικό δικαίωμα γεννάται, μεταβιβάζεται ή αποσβέννυται μόνο επί τη βάση της νομοθεσίας σε σχέση με την οποία τελεί.
 - ο Αρχή της παγκοσμιότητας: διέπεται κάθε πνευματικό δικαίωμα από ένα δίκαιο και εφόσον έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με το δίκαιο αυτό, αναγνωρίζεται και στα άλλα κράτη.
 - Lex patriae του δημιουργού.
 - Δίκαιο του τόπου δημοσίευσης του έργου.
 - ο 2121/93:
 - δίκαιο του κράτους όπου έγινε για πρώτη φορά προσιτό στο κοινό και στα δημοσιεύτα έργα από τη lex patriae του δημιουργού.
 - Τα συγγενικά δικαιώματα από το δίκαιο του κράτους όπου πραγματοποιήθηκε η εκτέλεση ή η ερμηνεία.
 - Η ένδικη προστασία, **διέπεται από το δίκαιο της χώρας που ζητείται η προστασία.**
 - ο Ευρεσιτεχνίες
 - Εξαρτάται και διέπεται αποκλειστικά από το ελληνικό δίκαιο για την αναγνώριση στο ελληνικό έδαφος.
 - ο Το σήμα διέπεται από το **δίκαιο της επαγγελματικής εγκατάστασης του φερόμενου ως δικαιούχου, την έδρα της επιχείρησης.**
 - Το σήμα όμως καθίσταται ανεξάρτητο του τόπου εγκατάστασης του δικαιούχου
 - Μπορεί να γίνει επίκληση κανόνα αμέσου εφαρμογής κατά τον οποίο, παρέχεται προστασία του ελληνικού δικαίου μόνο αν το σήμα έχει κατατεθεί στην Ελλάδα, έστω και αν το δικαίωμα έχει διαπλασθεί σε άλλη χώρα.

Διεθνής Δικαιοδοσία κατά τον ΚΠολΔ

Διεθνής δικαιοδοσία

- Σύνδεση της διαφοράς με στοιχεία αλλοδαπότητας με περισσότερες έννομες τάξεις και άρα δικαιολογείται η άσκηση δικαστικής εξουσίας εκ μέρους οποιασδήποτε από τις παραπάνω έννομες τάξεις.
- Η εξουσία των δικαστηρίων να επιλαμβάνονται διαφορών με στοιχεία αλλοδαπότητας.
- Οριοθέτηση της δικαιοδοσίας των περισσότερων δικαστηρίων.
- Κάθε πολιτεία **αυτοπεριορίζεται οριοθετώντας την εξουσία των δικαστηρίων με δικούς της κανόνες και ο εγχώριος νομοθέτης είναι αυτός που θεσπίζει κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας.**
- **Κοινοτικές ρυθμίσεις για τα κράτη μέλη.**
- 3 ΚΠολΔ: υπάρχει διεθνής δωσιδικία εφόσον υπάρχει αρμοδιότητα ελληνικού δικαστηρίου (= κατά τόπον αρμοδιότητα χωρίς διάκριση μεταξύ γενικής και ειδικής δωσιδικίας).
 - ο Παραμερίστηκε το κριτήριο της ιθαγένειας.
- 22 ΚΠολΔ: αρμοδιότητα των ελληνικών δικαστηρίων υπάρχει όταν **ο εναγόμενος έχει την κατοικία του στην Ελλάδα** και αν δεν έχει, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του.
- 23 ΚΠολΔ: αν δεν είναι γνωστή η διαμονή του, τότε αρμόδιο είναι το δικαστήριο της τελευταίας του κατοικίας στην Ελλάδα ή άλλως της τελευταίας διαμονής του.
- Οι διάδικοι βάσει της αρχής της αυτονομίας της βουλήσεως μπορούν να συμφωνήσουν τον αποκλεισμό της δικαιοδοσίας των ημεδαπών δικαστηρίων και να υπαγάγουν την διαφορά τους σε άλλο δικαστήριο.
 - ο Να αφορά περιουσιακή διαφορά και να ορίζει με σαφήνεια το δικαστήριο.
 - ο Και σιωπηρή.
 - ο Όχι για εμπραγμάτες αγωγές που αφορούν ακίνητα στην Ελλάδα.
 - ο Όχι αν οδηγεί σε αρνησιδικία.
 - ο Όχι αν η απόφαση του αλλοδαπού δικαστηρίου δεν πρόκειται να εφαρμοστεί στην Ελλάδα.
 - ο η εγκυρότητα και η ερμηνεία της συμφωνίας παρέκτασης κρίνεται κατά τη lex fori.

Ετεροδικία

- Διαφυγή ορισμένων προσώπων από τη δικαιοδοσία αλλοδαπής πολιτείας.
- Ρύθμιση Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου που συναντάται στη Σύμβαση της Βιέννης του 1961 *περί διπλωματικών σχέσεων*.
- Οι ξένες πολιτείες απολαύουν του προνομίου αυτού για τις ενέργειές τους που ασκούνται με κυριαρχική εξουσία – *iure imperii*.
- Αρχηγοί κρατών και διπλωματικοί αντιπρόσωποι ξένων κρατών.
 - ο Όχι όμως το ιδιωτικό υπηρετικό προσωπικό.
- Διεθνείς οργανισμοί και λειτουργοί τους.
- Προξενικοί λειτουργοί για τις πράξεις που ενεργούνται στο πλαίσιο των καθηκόντων τους.
- Δεν λειτουργεί για πρόσωπα με ελληνική ιθαγένεια.

Δικαστική αρωγή

- Ορισμένες διαδικαστικές πράξεις λαμβάνουν χώρα στο εξωτερικό.

- Ο θεσμός της δικαστικής αρωγής αποβλέπει στην επίτευξη διεθνούς συνεργασίας κατά την απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης.
- Άρθρα 5 και 6 ΚΠολΔ
 - ο είτε από τις αρμόδιες αλλοδαπές αρχές (το κύρος κρίνεται κατά το αλλοδαπό δίκαιο).
 - ο είτε από τις ελληνικές προξενικές αρχές (το κύρος κρίνεται κατά το αλλοδαπό δίκαιο ή το ελληνικό).
- Υποχρεούνται τα ελληνικά δικαστήρια να ενεργούν πράξεις ύστερα από αίτηση των αλλοδαπών αρχών εφόσον:
 - ο Η διενέργεια δεν αντίκειται στη δημόσια τάξη
 - ο Δεν υπάρχει αντίθετη ρύθμιση σε συμβάσεις που έχει κυρώσει η Ελλάδα.
 - ο Για την εκτέλεση εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο.

Αναγνώριση και εκτέλεση κατά τον ΚΠολΔ

- 780 ΚΠολΔ – υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας
 - ο Μια αλλοδαπή απόφαση αναγνωρίζεται με την ισχύ που το δίκαιο του κράτους που την εξέδωσε της δίνει χωρίς καμία άλλη διαδικασία εφόσον:
 - Η απόφαση εφήρμοσε το ουσιαστικό δίκαιο που **κρίνει εφαρμοστέο το ελληνικό δίκαιο.**
 - Εκδόθηκε από δικαστήριο που είχε **διεθνή δικαιοδοσία κατά το δίκαιο της πολιτείας, της οποίας το ουσιαστικό δίκαιο εφαρμόστηκε.**
 - Δεν αντίκειται στα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη.
 - ο Πρόβλημα νομικού χαρακτηρισμού καθώς ο θεσμός της εκούσιας δικαιοδοσίας ενδέχεται να μην υπάρχει στο αλλοδαπό δίκαιο.
 - Να εμφανίζει χαρακτηριστικά τέτοια που να προσιδιάζουν στην ελληνική εκούσια δικαιοδοσία.
- 323 ΚΠολΔ για αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας
- Εκτέλεση
 - ο Ικανοποίηση της απόφασης που εξεδόθη σε άλλη χώρα.
 - ο 905 ΚΠολΔ: μπορεί να γίνει εκτέλεση βασισμένη σε αλλοδαπό εκτελεστό τίτλο από τότε που θα τον κηρύξει εκτελεστό απόφαση Μονομελούς Πρωτοδικείου της **περιφέρειας της κατοικίας ή διαμονής του οφειλέτη, άλλως το ΜονΠρωτ Αθηνών.**
 - ο Χρειάζεται η παρέμβαση της ημεδαπής δικαστικής αρχής που ελέγχει αν η απόφαση διαθέτει τα προαπαιτούμενα για την εκτέλεσή της στην Ελλάδα.
 - ο Ακολουθείται η ταχεία διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας κατάλληλα προσαρμοσμένη λόγω της ανάγκης για ταχεία εκκαθάριση των διαφορών και ικανοποίησης του δανειστή.
 - ο Απαιτούνται οι 5 προϋποθέσεις του άρθρου 323 ΚΠολΔ.
 - Δεν αρκεί να αποτελεί **δεδικασμένο στην χώρα έκδοσής της.**
 - **Απαιτείται η εκτελεστότητα της απόφασης κατά το δίκαιο προέλευσης και**
 - Η μη αντίθεση στα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη.
 - ο Η δικονομική ωριμότητα της απόφασης διέπεται από το δίκαιο της χώρας προέλευσης.
 - ο Είναι σκόπιμο η αίτηση του δανειστή προς εκτέλεση να απευθύνεται και στον οφειλέτη για να μπορεί να συμμετάσχει στην διαδικασία αν θέλει.
 - Μπορεί να προβάλλει αντιρρήσεις ότι η απόφαση αντίκειται στην δημόσια τάξη.

- Όποιος επικαλείται την ύπαρξη ή ανυπαρξία εκτελεστότητας φέρει και το βάρος απόδειξης.
- ο Δεν εξετάζεται η ουσία της διαφοράς.
- ο Δεν μπορεί να μεταβάλλει το περιεχόμενο της απόφασης ούτε να τροποποιήσει την έκταση της εκτελεστότητάς της.
- ο Κανονικά οι διαπλαστικές αποφάσεις **δεν χρειάζεται να κηρυχθούν εκτελεστές και αρκεί το δεδικασμένο τους.**
 - Εξαίρεση: ακύρωση ή λύση του γάμου για τις οποίες εφαρμόζονται οι παραπάνω προϋποθέσεις.

Διεθνής Δικαιοδοσία στις γαμικές διαφορές

- 39 ΚΠολΔ: συντρέχουσα δωσιδικία του τόπου όπου οι σύζυγοι έχουν ή είχαν παλιότερα κοινή διαμονή.
- 612 παρ. 1 ΚΠολΔ: τα ελληνικά δικαστήρια έχουν πάντα δωσιδικία να εξετάζουν τις ως άνω διαφορές εφόσον
 - ο **ένας τουλάχιστον από τους συζύγους είναι έλληνας, ανεξάρτητα από το αν είχε ή είχε ποτέ κατοικία στην Ελλάδα.**
 - ο **Ένας από τους συζύγους είχε την ελληνική ιθαγένεια κατά την τέλεση του γάμου και μετά την απέβαλε εξαιτίας του γάμου.**
- Δεν είναι δυνατή παρέκταση της αρμοδιότητας αφού αυτή γίνεται μόνο για περιουσιακής φύσης διαφορές.

Βρυξέλλες I – Κανονισμός 44/2001

Πεδίο εφαρμογής

- Χρονικά όρια
 - ο Από 1.3.2002
 - ο Εφαρμόζεται για τις αγωγές που ασκήθηκαν και για τα έγγραφα που εκδόθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή.
- Κατ'αντικείμενο οριοθέτηση
 - ο Ιδιωτικές διαφορές με στοιχεία αλλοδαπότητας
 - ο Αστικές και εμπορικές διαφορές.
 - Βάσει ποιού δικαίου θα κριθεί ο αστικός ή εμπορικός χαρακτήρας;
 - Αυτόνομη ερμηνεία ώστε να επιτευχθεί ομοιόμορφη ερμηνεία σε όλα τα κράτη μέλη.
 - ΔΕΚ: η ερμηνεία πρέπει να **στηρίζεται στους σκοπούς της Σύμβασης των Βρυξελλών και του Κανονισμού καθώς και στις γενικές αρχές που αποτελούν κοινό τόπο στα δίκαια των κρατών μελών.**
- Ακόμη και όταν η υπόθεση συνδέεται με ένα κράτος μέλος μόνο από τη μία και ένα τρίτο κράτος από την άλλη.
 - ο Owusu v. Jackson
 - ο Είναι υποχρεωτική η εφαρμογή των κανόνων του κανονισμού ακόμη και αν το εθνικό δικαστήριο κρίνει ότι υπάρχει κάποιο άλλο πιο κατάλληλο forum (Forum Non Conveniens doctrine).
- Ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου ή της διαδικασίας με την οποία αυτό δικάζει.
- Εξαιρέσεις από την εφαρμογή
 - ο Φορολογικές, τελωνειακές και διοικητικές υποθέσεις
 - ο Προσωπική κατάσταση, ικανότητα φυσικών προσώπων προσώπων
 - ο Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, κληρονομικές σχέσεις
 - ο Διαιτησία

Εξέταση της κατοικίας του εναγομένου

- Για να καθορισθεί αν υπάρχει κατοικία κάποιου διαδίκου στο έδαφος κάποιου κράτους μέλους εξετάζονται οι διατάξεις της lex fori για το πότε και πώς αποκτάται η κατοικία.
- Αν δεν υπάρχει κατοικία σύμφωνα με τα παραπάνω θα πρέπει να εξετασθεί με βάση τις διατάξεις του δικαίου του εκάστοτε κράτους αν ο διάδικος έχει κατοικία σε κάποιο άλλο κράτος μέλος **καθώς η διαπίστωση ότι ο εναγόμενος κατοικεί σε κάποιο κράτος μέλος είναι προϋπόθεση για την εφαρμογή του Κανονισμού στο σύνολό του.**
- Άρθρο 60: για την εξέταση του αν ένα νομικό πρόσωπο υπάγεται ή όχι στον Κανονισμό θα πρέπει να εξεταστεί αν η έδρα του ή η κεντρική του διοίκηση (πραγματική έδρα) ή η κεντρική του εγκατάσταση βρίσκονται σε κάποιο κράτος μέλος.

Δικαιοδοτικές βάσεις του άρθρου 5

- Συντρέχουσες δωσιδικίες
- Συμβάσεις: τόπος όπου εκπληρώθηκε ή είναι εκπληρωτέα η παροχή.
- Αδικοπραξίες: τόπος όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιόγono γεγονός

Συμβάσεις

- Προηγουμένως η σύμβαση των Βρυξελλών προϋπέθετε για να προσδιορισθεί ο τόπος εκπλήρωσης της παροχής να προσδιοριστεί το δίκαιο που ήταν εφαρμοστέο στην ουσία της διαφοράς.
 - ο Πρωθύστερο
 - ο Η ανεύρεση της διεθνούς δικαιοδοσίας προηγείται της ανεύρεσης του δικαίου.
- Εφόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, ο τόπος εκπλήρωσης της επίδικης παροχής είναι:
 - ο εφόσον πρόκειται για **πώληση εμπορευμάτων** ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, **έγινε ή έπρεπε να γίνει η παράδοση των εμπορευμάτων**,
 - ο εφόσον πρόκειται για **παροχή υπηρεσιών** ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, **έγινε ή έπρεπε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών**.
- Αν δεν εφαρμόζονται τα ως άνω τεκμήρια, αναζητείται ο τόπος εκπλήρωσης της παροχής **βάσει της lex contractus που υποδεικνύουν οι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του δικάζοντος δικαστή**.
- Κριτήριο είναι η εγγύτητα δικαστηρίου και συμβάσεως ώστε να μπορεί ο συνετός συμβαλλόμενος να μπορεί ευλόγως να προβλέψει που μπορεί να εναχθεί.
- Case law
 - ο ECJ *Car Trim v. Key Safety Systems*(2010)
 - Διάκριση μεταξύ συμβάσεως πώλησης και παροχής υπηρεσιών
 - Ιδιαίτερες προδιαγραφές από τον πελάτη ιδίως σε βιομηχανικούς τομείς όπου απαιτείται ένα υψηλό επίπεδο συνεργασίας.
 - Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα κατασκευασμένα προϊόντα περιέχουν την παροχή υπηρεσιών
 - Όταν **όλη ή το μεγαλύτερο μέρος της πρώτης ύλης παρέχεται από τον αγοραστή**, τότε πρόκειται για ένδειξη ότι έχουμε σύμβαση παροχής υπηρεσιών.
 - Όταν δεν παρέχεται από τον αγοραστή, πρόκειται για ένδειξη ότι έχουμε πώληση εμπορευμάτων.
 - Άλλο κριτήριο αποτελεί **η ευθύνη του παρόχου**
 - ο Αν ο πωλητής είναι υπεύθυνος για την ποιότητα και την συμφωνία με τη σύμβαση, τότε έχουμε πώληση εμπορευμάτων.
 - ο Αν ο πωλητής είναι υπεύθυνος **μόνο για την ορθή εφαρμογή σύμφωνα με τις οδηγίες του αγοραστή**, έχουμε παροχή υπηρεσιών.
 - Το μέρος της παράδοσης πρέπει να καθορισθεί βάσει των προβλέψεων της σύμβασης.
 - Στις περιπτώσεις που είναι αδύνατο να προσδιορισθεί το μέρος της παράδοσης χωρίς αναφορά στο ουσιαστικό δίκαιο που εφαρμόζεται στη σύμβαση, **το μέρος αυτό θεωρείται εκεί όπου έλαβε χώρα η φυσική μεταφορά των αγαθών με αποτέλεσμα ο αγοραστής να έλαβε ή να μπορούσε να λάβει την εξουσία διάθεσης των αγαθών στον τελικό προορισμό της σύμβασης πώλησης**.

- ο CJEU *Besix v WABAG* (2002):
 - Μπορεί να υπάρξει και να αναγνωρισθεί μόνο ένα μέρος εκτέλεσης της παροχής υπό εξέταση.
- ο CJEU *Color Drack* (2007):
 - Στην περίπτωση πολλαπλών σημείων παράδοσης **στο ίδιο κράτος μέλος, υπάρχει δικαιοδοσία του δικαστηρίου του «κύριου τόπου παράδοσης» προσδιοριζόμενου βάσει οικονομικών κριτηρίων.**
 - **Αν δεν υπάρχει κύριος τόπος, ο ενάγων έχει την επιλογή.**
- ο CJEU *Rehder v Air Baltic* (2009):
 - Η ως άνω πρόβλεψη της *Color Drack* επεκτάθηκε και στις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών σε περισσότερα κράτη.

Αδικοπραξίες

- Και όσον αφορά την προσυμβατική ευθύνη (*Tacconi v. Wagner*)
- Τόπος όπου έλαβε χώρα το ζημιογόνο γεγονός
- Βασίζεται η δικαιοδοσία αυτή στην ύπαρξη ενός ιδιαίτερα στενού συνδέσμου μεταξύ της αδικοπραξίας και του δικαστηρίου.
- Ζητήματα ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου **η γενεσιουργός αιτία βρίσκεται σε διαφορετική χώρα από αυτή που επήλθε εν τέλει η ζημία.**
 - ο CJEU *Bier v Mines de Potasse d' Alsace*
 - Αυτοτελώς τόσο **ο τόπος όπου έλαβε χώρα το γενεσιουργό γεγονός όσο και ο τόπος όπου επήλθε η ζημία.**
 - ο CJEU *Dumez France v. Hessische Landesbank*
 - Ο τόπος επέλευσης της ζημίας είναι εκείνος όπου **εκδηλώθηκαν απευθείας τα ζημιογόνα αποτελέσματα σε βάρος του κυρίως παθόντος.**
 - Όχι έμμεσα παθόντες.
 - ο CJEU *Marinari v Lloyds Bank*:
 - Αποκλεισμός της έμμεσης ζημίας.
 - Δεν καλύπτεται ο τόπος όπου ο παθών ισχυρίζεται ότι υπέφερε έμμεση, επακόλουθη ζημία από το γενεσιουργό γεγονός.
 - Περιορισμός της δυνατότητας του παθόντος να επικαλεσθεί ζημία στην κατοικία του.
 - Δεν ασκεί επιρροή η μεταγενέστερη επιδείνωση της υγείας στην κατοικία του ή η οικονομική ζημία που υπέστη λόγω της αναπηρίας και της ανάγκης να έχει φροντίδα.
- Επέκταση και στις αγωγές προληπτικού χαρακτήρα που ασκούνται όχι σε σχέση με μια τετελεσμένη αδικοπραξία αλλά με μία που πρόκειται να συμβεί.

Ειδικοί κανόνες για τις καταναλωτικές συμβάσεις

- Δεν έχει αποκρυσταλωθεί ακόμη από τη νομολογία του ΔΕΕ αν το Δικαστήριο ακολουθεί συστατική ή διασταλτική ερμηνεία του όρου καταναλωτική σύμβαση.
 - ο Προστασία ασθενέστερου συμβαλλομένου.
 - ο Δεν έχει σημασία πώς χαρακτηρίζουν τα μέρη μια σύμβαση.
 - ο Παροχή επενδυτικών υπηρεσιών: ανοικτό το ζήτημα.
 - ο Δεν θεωρείται τόπος του αδικήματος ο τόπος όπου βρίσκεται το επίκεντρο της περιουσίας του ενάγοντος.

Αποκλειστικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας

- Στις περιπτώσεις των άρθρων 22 και 23 ο Κανονισμός εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή όχι κατοικίας του εναγομένου στο έδαφος κάποιου κράτους μέλους.
- Η αποκλειστική δικαιοδοσία των άρθρων αυτών υπάρχει και σε βάρος των δικαστηρίων της κατοικίας του ενάγοντος.
- Το δικαστήριο κράτους μέλους **διαπιστώνει αυτεπάγγελα την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του**, εφόσον καλείται να κρίνει, ως κύριο ζήτημα, διαφορά για την οποία **δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία** σύμφωνα με το άρθρο 22.
- Αποκλειστική δικαιοδοσία έχουν:
 - ο Σε υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων και μισθώσεων ακινήτων, τα δικαστήρια του κράτους μέλους της τοποθεσίας του ακινήτου.
 - Ειδική Συντρέχουσα Δωσιδικία: σε υποθέσεις **μισθώσεων ακινήτων που συνάπτονται για προσωρινή ιδιωτική χρήση μέγιστης διάρκειας έξι συνεχών μηνών**, έχουν επίσης διεθνή δικαιοδοσία και τα **δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο έχει κατοικία ο εναγόμενος**, εφόσον ο μισθωτής είναι φυσικό πρόσωπο και ο ιδιοκτήτης και ο μισθωτής έχουν κατοικία στο ίδιο κράτος μέλος
 - ο σε θέματα κύρους, ακυρότητας ή λύσης εταιρειών ή άλλων νομικών προσώπων ή ενώσεων φυσικών ή νομικών προσώπων ή κύρους αποφάσεων των οργάνων τους, τα δικαστήρια του κράτους στο οποίο η εταιρεία, το νομικό πρόσωπο ή η ένωση έχουν **την έδρα τους**. Προκειμένου να καθορισθεί η έδρα **το δικαστήριο εφαρμόζει τους ιδιωτικού διεθνούς δικαίου κανόνες του - lex fori (ΑΚ 10: πραγματική έδρα της εταιρίας)**.
 - ο σε θέματα κύρους των καταχωρίσεων σε δημόσια βιβλία, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου τηρούνται τα βιβλία αυτά
 - ο σε θέματα καταχώρισης ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων, σχεδίων και προτύπων και άλλων ανάλογων δικαιωμάτων τα οποία επιδέχονται κατάθεση ή καταχώριση, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου η κατάθεση ή η καταχώριση ζητήθηκε, πραγματοποιήθηκε, ή θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με κοινοτικό νομοθέτημα ή με διεθνή σύμβαση.
 - ο σε θέματα αναγκαστικής εκτέλεσης αποφάσεων, **τα δικαστήρια του κράτους μέλους του τόπου εκτέλεσης**.
- Άρθρο 23 – παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας
 - ο Προϋποθέσεις άρθρου 23
 - Ένα από τα μέρη να έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος
 - Ορθότερο κατά τον χρόνο **συνομολόγησης της ρήτηρας**.
 - Το επιλεγέν δικαστήριο να είναι δικαστήριο κράτους μέλους.
 - ο Μπορεί να υπάρχει διαφορετική διεθνής δικαιοδοσία για κάθε μέρος.
 - ο Είναι αποκλειστική εκτός και αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία των μερών.
 - ο SOS: μόνο αρμόδιο για να κρίνει την δικαιοδοσία του ακόμη και αν κανείς από τους συμβαλλομένους δεν κατοικεί σε κράτος μέλος είναι το υποδειχθέν δικαστήριο και όλα τα άλλα δικαστήρια θα πρέπει να αναστείλουν τη διαδικασία ενώπιόν τους.
 - 23 παρ. 3 «Όταν μια τέτοια συμφωνία καταρτίζεται από μέρη εκ των οποίων κανένα δεν έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους, τα δικαστήρια των άλλων κρατών μελών δεν μπορούν να

δικάσουν τη διαφορά εφόσον το ή τα υποδειχθέντα δικαστήρια δεν έχουν διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας τους».

- ο Δεν απαιτείται κάποιος σύνδεσμος μεταξύ της σύμβασης και του επιλεγέντος δικαστηρίου.
- ο Τυπική εγκυρότητα:
 - Γραπτά ή προφορικά αλλά με γραπτή επιβεβαίωση.
 - Ακόμη και όταν επιδιώκεται με την αγωγή η αναγνώριση της ακυρότητας, το δικαστήριο που έχει επιλεγθεί είναι το αρμόδιο να κρίνει για το κύρος.
 - Ελαστικότητα ως προς την ύπαρξη γραπτής επιβεβαίωση από τη νομολογία του ΔΕΕ.
 - Αρκεί να γίνεται από ένα από τα δύο μέρη και να περιέρχεται σε γνώση του άλλου μέρους.
 - Δεν απαιτείται έγγραφος τύπος
 - όταν οι συμβαλλόμενοι στην μεταξύ τους αντίθετη πρακτική έχουν καθιερώσει τύπο, τον οποίο και αρκεί να τηρήσουν για την τυπική εγκυρότητα.
 - Όταν συνάπτεται στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου, υπό τύπο ανταποκρινόμενο στις **συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές** σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλόμενους σε συμβάσεις, του είδους για το οποίο πρόκειται, στη συγκεκριμένη εμπορική δραστηριότητα.
- ο Σιωπηρή παρέκταση
 - Όταν ο εναγόμενος παρίσταται σε δικαστήριο κράτους μέλους χωρίς να αμφισβητεί τη δικαιοδοσία του.
 - Όχι όταν το δικαστήριο έχει αποκλειστική δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 22.
 - Το ότι ο εναγόμενος προβάλλει και άλλος αμυντικούς ισχυρισμούς πέρα από την αμφισβήτηση της δικαιοδοσίας δεν αποτελεί σιωπηρή παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας.

Έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας

- Άρθρο 25: Το δικαστήριο κράτους μέλους **διαπιστώνει αυτεπάγγελτα την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του**, εφόσον καλείται να κρίνει, ως κύριο ζήτημα, διαφορά για την οποία δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 22.
- Άρθρο 26: Όταν πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους **ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους και δεν παρίσταται**, το δικαστήριο διαπιστώνει **αυτεπάγγελτα την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του**, αν η δικαιοδοσία του **δεν στηρίζεται στους όρους του παρόντος κανονισμού**.
- Ισχύει η αρχή της κυριαρχίας και άρα δεν μπορεί το δικαστήριο μιας χώρας να υποχρεώσει τα δικαστήρια άλλης χώρας να ασκήσουν διεθνή δικαιοδοσία **και άρα θα συμβεί αυτό που προβλέπει η lex fori του δικάζοντος δικαστή**.
 - ο Ομοιόμορφη εφαρμογή ενός ενοποιημένου συνόλου κανόνων για την διεθνή δικαιοδοσία με απώτερο σκοπό την ελεύθερη διακίνηση των αποφάσεων και την δημιουργία ενός Ενιαίου Δικαστικού Ευρωπαϊκού Χώρου.
 - ο Θα παραβιάζετο η αμοιβαία εμπιστοσύνη που αποδίδουν τα κράτη στα δικαϊκά συστήματα και στα δικαστήρια αλλήλων.

- Εφόσον οι κανόνες είναι ίδιοι, όλα τα δικαστήρια των κρατών μελών έχουν να εφαρμόσουν το ίδιο σύνολο κανόνων και συνεπώς δεν μπορεί το δικαστήριο του ενός κράτους μέλους να αμφισβητήσει την εφαρμογή των κανόνων από το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους.

Εκκρεμοδικία και συνάφεια

- Διαφορές που αφορούν
 - Τους ίδιους διαδίκους
 - Το ίδιο αντικείμενο
 - Την ίδια αιτία
 - Ή συνδέονται στενά μεταξύ τους.
- Προβάδισμα στο δικαστήριο που επελήφθη πρώτο της διαφορά και κάθε άλλο δικαστήριο οφείλει να αναστείλει αυτεπαγγέλτως την διαδικασία ενώπιόν του.
- Εφόσον το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο διαπιστώσει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία, τότε το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο **είναι υποχρεωμένο να προβεί στη διαπίστωση ότι στερείται διεθνούς δικαιοδοσίας.**
 - Άρθρο 27 παρ. 2: Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου.
 - CJEU Overseas Union Insurance
 - Το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο δεν είναι σε καμία περίπτωση σε καλύτερη θέση από το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο της διαφοράς.
 -
- Επέλευση της εκκρεμοδικίας κατά το άρθρο 30 έχουμε
 - Τόσο κατά την κατάθεση του δικογράφου
 - Όσο και κατά την επίδοση αν αυτή γίνει πριν την κατάθεση.
 - **Η επέλευσή της όμως τελεί υπό τον όρο ότι στη συνέχεια ο ενάγων θα προβεί στις απαραίτητες ενέργειες κατά τη lex fori.**
- Ταυτότητα αντικειμένου και αιτίας – CJEU *Gubisch Maschinenfabrik KG v Palumbo*
 - Ακόμη και όταν στην μια δίκη ζητείται η καταβολή του τιμήματος και στην άλλη η αναγνώριση της ακυρότητας της διαφοράς.
 - Ακόμη και όταν **προηγείται χρονικά η αρνητική αναγνωριστική αγωγή της καταψηφιστικής.**
- CJEU *Case C-116/02, Erich Gasser GmbH v MISAT Srl* (2005):
 - Για τον σκοπό της αμοιβαίας αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων και της ελεύθερης κυκλοφορίας αυτών είναι απαραίτητο κατά τον κανονισμό να προσδιοριστεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων.
 - Το άρθρο 22 περιέχει διάταξη αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας για τα εμπράγματα δικαιώματα στο κράτος της rei sitae.
 - Ακόμη και όταν το δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο έχει αποκλειστική αρμοδιότητα βάσει μιας συμφωνίας των διαδίκων (άρθρο 23), το δικαστήριο αυτό πρέπει να αναστείλει την εκδίκαση της υπόθεσης και να περιμένει μέχρι το δικαστήριο που επελήφθη πρώτο να κρίνει επί της δικαιοδοσίας του.
 - Αυτό διατυπώθηκε και στην απόφαση CJEU *Overseas Union Insurance Ltd v New Hampshire Insurance Co* σχετικά με την αποκλειστική δικαιοδοσία του άρθρου 22.

- Ανεξάρτητα μάλιστα από το αν το δικαστήριο ανήκει σε χώρα όπου παρατηρούνται συστηματικές καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης.
- The Italian torpedo.
- Συναφείς είναι οι αγωγές που συνδέονται μεταξύ τους τόσο στενά ώστε να υπάρχει συμφέρον ταυτόχρονης εξέτασης και συνεκδίκασης.

Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων

- Το σύστημα του Κανονισμού εφαρμόζεται **ακόμη και αν τα δικαστήρια που εξέδωσαν την απόφαση είλκαν την δικαιοδοσία τους από τις εθνικές δικονομικές διατάξεις και όχι από τις διατάξεις του Κανονισμού.**
- Αφορά αποφάσεις που εξεδόθησαν σε κάποιο άλλο κράτος μέλος και όχι για αποφάσεις που εξεδόθησαν από δικαστήρια τρίτων κρατών.
 - ο Owens Bank Ltd./F. Bracco: Δεν αφορά αναγνώριση αποφάσεων από τρίτες χώρες
- Αναγνώριση
 - ο Χωρίς ιδιαίτερη διαδικασία.
 - ο Χωρίς να απαιτείται προηγουμένως δικαστική απόφαση που να αναγνωρίζει ότι μια δικαστική απόφαση έχει σε άλλο κράτος τις ίδιες συνέπειες που έχει και στο κράτος προελεύσεως.
 - ο Ακόμη και αν το κύρος της απόφαση αμφισβητείται σε άλλο κράτος μπορεί να επιδιώξει την αναγνώριση σε άλλο κράτος μέλος.
- Δεν ελέγχεται η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση
 - ο Σε αντίθεση με το 323 ΚΠολΔ
 - ο Ενιαίο και ομοιόμορφο σύνολο κανόνων.
 - ο Εξαίρεση: 35 παρ. 1 για παράβαση των διατάξεων του κανονισμού
 - Για υποθέσεις **ασφαλίσεων και καταναλωτικών συμβάσεων**
 - **Για τις αποκλειστικές βάσεις διεθνούς δωσιδικίας.**
- Δεν ελέγχεται η κρίση επί της ουσίας ούτε επί του εφαρμοστέου δικαίου
 - ο Όπως και στις κοινές δικονομικές διατάξεις.
 - ο Δεν έχει σημασία ότι το δικαστήριο του κράτους αναγνωρίσεως θα εφαρμόζε βάσει του δικού του ιδ.δ.δ. άλλο δίκαιο.
 - ο Ακόμη κι αν εφαρμόσε εσφαλμένα τον κανόνα συνδέσεως της Ρώμη Ι.
 - ο Άρθρο 36: όχι αναθεώρηση της ουσίας.
- Λόγοι που παρακωλύουν την αναγνώριση
 - ο Τεκμήριο πληρότητας των όρων αναγνώρισης
 - ο Κωλύματα άρθρου 34 και 35
 - ο Να αντίκειται **η αναγνώριση προφανώς (μόνο κατ' εξαίρεση) στην δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης.**
 - Η κρίση για την αντίθεση στη δημόσια τάξη ανήκει στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου αναγνώρισης.
 - ECJ Case C-7/98 Krombach v Bamberski
 - Αντίκειται στη δημόσια τάξη η αναγνώριση απόφασης που είχε εκδοθεί χωρίς να δοθεί στον διάδικο το

δικαίωμα να παρασταθεί δια των πληρεξουσίων δικηγόρων του.

- ο Να μην έχει επιδοθεί το εισαγωγικό δικόγραφο στον ερημοδικήσαντα διάδικο έγκαιρα ώστε να έχει το δικαίωμα υπεράσπισης.
 - Όχι όταν ο ερημοδικασθείς είχε τη δυνατότητα να προσβάλει με ένδικο μέσο ή βοήθημα την απόφαση στο κράτος προελεύσεως και το παρέλειψε.
- Εκτέλεση σε άλλο κράτος μέλλος
 - ο Τήρηση της διαδικασίας των άρθρων 38 επ.
 - ο Μπορούν να εκτελεσθούν σε άλλο κράτος μέλος **εφόσον περιβληθούν τον εκτελεστήριο τύπο στο κράτος αυτό.**
 - ο Την διαδικασία κινεί ο ενδιαφερόμενος επισπεύδων δανειστής.
 - ο Στην Ελλάδα η αίτηση πρέπει να κατατεθεί ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου
 - Είτε του τόπου κατοικίας
 - Είτε του τόπου εκτέλεσης
 - Σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτελέσεως (= εκούσια δικαιοδοσία).
 - ο Χωρίς κλήτευση του αντιδίκου και χωρίς δικαίωμα να υποβάλλει παρατηρήσεις ή ενστάσεις.
 - ο Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο **δεν εξετάζει αν συντρέχει ή όχι κάποιος από τους λόγους μη αναγνώρισης της απόφασης βάσει των άρθρων 34 και 35 αλλά αρκείται στην διαπίστωση ότι υποβλήθηκαν όλα τα απαραίτητα έγγραφα.**
 - ο **Επιτρέπεται βάσει του άρθρου 48 να κηρυχθεί εκτελεστή για μέρος μόνο των αξιώσεων.**
- Άμυνα του καθ' ού η εκτέλεση – προσβολή της απόφασης που κηρύσσει βάσει των άρθρων του κανονισμού την αλλοδαπή απόφαση εκτελεστή
 - ο Άρθρο 43: να ασκήσει ένδικο μέσο κατά της αποφάσεως που εξεδόθη στο κράτος εκτελέσεως για εκτέλεση της αλλοδαπής απόφασης.
 - ο Έλεγχος από τα δικαστήρια του αν συντρέχει κάποιος από τους λόγους των άρθρων 34 και 35.
 - ο Υπό το καθεστώς της Σύμβασης η αίτηση κρίθηκε ότι πρέπει να **κατατίθεται στη Γραμματεία του Εφετείου όπου υπάγεται το δικαστήριο που εξέδωσε την εν λόγω απόφαση.**
 - ο **Προθεσμία 1 μήνα** από την επίδοση της απόφασης στον καθ' ού η εκτέλεση.

Γενικές παρατηρήσεις

- Σε όλες τις χώρες μέλη εκτός της Δανίας.
- Αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε **γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας.**
- **Από 1.3.2005**
- Πριν ίσχυε ο Κανονισμός 1347/2000 (Βρυξέλλες ΙΙ).

Πεδίο εφαρμογής

- Αστικές υποθέσεις που αφορούν το διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση του γάμου των συζύγων.
- Ανάθεση ή άσκηση γονικής μέριμνας.
- **Δεν** εφαρμόζεται
 - ο στην **αναγνώριση και προσβολή πατρότητας.**
 - ο Στην απόφαση για αναγνώριση ή ακύρωση υιοθεσίας.
 - ο Στο όνομα και στο επώνυμο του παιδιού
 - ο Στη χειραφεσία

Γαμικές διαφορές

- Να υφίσταται ένας πραγματικός σύνδεσμος ανάμεσα στον ενδιαφερόμενο διάδικο και το κράτος όπου ασκεί τη δικαιοδοσία.
- Διεθνή δικαιοδοσία έχουν **διαζευκτικά τα δικαστήρια του κράτους μέλους:**
 - ο Της συνήθους διαμονής των συζύγων **αν ο ένας τους την διατηρεί.**
 - ο Της συνήθους διαμονής του εναγομένου
 - ο Επί κοινής αιτήσεως της συνήθους διαμονής οποιουδήποτε συζύγου.
 - ο Της συνήθους διαμονής του **ενάγοντος εφόσον υπήρχε έξι τουλάχιστον μήνες πριν την έγερση της αγωγής και είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους (domicile στην περίπτωση της Μ.Βρετανίας και της Ιρλανδίας).**
 - ο Της κοινής ιθαγένειας και των δύο συζύγων.
- Το δικαστήριο του κράτους που εξέδωσε απόφαση δικαστικού χωρισμού είναι αρμόδιο να μετατρέψει σε απόφαση διαζυγίου εφόσον κάτι τέτοιο προβλέπεται από τη lex fori.
- Αποκλειστική δωσιδικία
 - ο Ο σύζυγος που έχει την **συνήθη διαμονή του** σε κράτος μέλος ή είναι **υπήκοος** κράτους μέλους ή έχει κατοικία (domicile) στην περίπτωση της Μ.Βρετανίας και της Ιρλανδίας, **μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μόνο δυνάμει των άρθρων 3, 4 και 5.**
 - ο Αν κανένα δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των ανωτέρω άρθρων, **επικουρικά η δικαιοδοσία ρυθμίζεται από το δίκαιο κάθε κράτους μέλους.**

Γονική Μέριμνα

- Όχι μόνο για τα κοινά τέκνα των συζύγων
- Δικαιοδοσία για θέματα γονικής μέριμνας παιδιού **που έχει τη συνήθη του διαμονή σ' αυτό το κράτος πριν από τον χρόνο που επιλαμβάνεται το δικαστήριο.**
- **Αν μετοικεί τα δικαστήρια της προηγούμενης διαμονής διατηρούν για 3 μήνες της δικαιοδοσία τους.**
 - ο Αν πρόκειται να τροποποιήσουν το δικαίωμα επικοινωνίας.
- Παρέκταση της αρμοδιότητας, αρμοδιότητα βάσει της παρουσίας του τέκνου, επικουρική βάση δικαιοδοσίας και παραπομπή στο καταλληλότερο δικαστήριο
 - ο Ένα είδος forum non conveniens.
 - ο Να αναστείλει την εφαρμογή και να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν ενώπιον δικαστηρίου άλλου καταλληλότερου κράτους μέλους και να καλέσει το δικαστήριο αυτό να ασκήσει τη δικαιοδοσία του.